

Lumină Lină

Revistă de spiritualitate și cultură românească

Gracious Light

Review of Romanian Spirituality and Culture

THE ROMANIAN INSTITUTE OF
ORTHODOX THEOLOGY AND
SPIRITUALITY
CAPELA SF. APOSTOLI PETRU
SI PAVEL

AN XVIII/Nr.3
IULIE-SEPTEMBRIE 2013
NEW YORK

INSTITUTUL ROMÂN DE TEOLOGIE ȘI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ
Capela Sf. Apostoli Petru și Pavel, New York
INCORPORATED IN AUGUST 1993
www.romanian-institute-ny.org

Președinte:

Pr. Prof. Dr. Theodor Damian
30-18 50th Street
Woodside, New York 11377
Tel./Fax: (718) 626-6013
E-mail: DamianTh@aol.com

Biserica:

14-22 27th Ave.
(14th Street/ 27th Ave.)
Astoria, New York
Subway N, W, bus Q 18

Revista *Lumină Lină* este membră a Asociației Revistelor, Publicațiilor și Editorilor (ARPE).

Lumină Lină. Gracious Light, a peer reviewed publication, is indexed and abstracted in World Laboratories and Scientific Resources Index and TLS Arhive.

Colegiul de redacție: Director: THEODOR DAMIAN, DamianTh@aol.com

Redactor șef: MIHAELA ALBU, malbu_10@yahoo.com

Redactor șef adjunct: M.N. RUSU, menerusu12@verizon.net

Redactori: VASILE ANDRU, DAN ANGEHELESCU

Secretar de redacție, tehnoredactare și paginare: CLAUDIA DAMIAN

Consilieri editoriali: GELLU DORIAN, IOAN GÂF-DEAC, AUREL ȘTEFANACHI, SORIN PAVĂL, ANDREEA CONDURACHE, MUGURĂȘ MARIA PETRESCU, MIHAI HIMCINSCHI

Fotoreporter: VALERIU MOLDOVEANU

Contribuțiile pentru susținerea și publicarea revistei sunt binevenite și se scad la taxe. Ceurile pot fi făcute pe numele Institutului sau al Bisericii Sf. Ap. Petru și Pavel și trimise la adresa redacției:
Pr. Th. Damian, 30-18 50th Street, Woodside, New York 11377.

Revista este redactată trimestrial de către Institutul Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă, Capela Sf. Apostoli Petru și Pavel și publică articole de teologie și spiritualitate, istorie, literatură și cultură, poezie și proză în limbile română și engleză.

Redacția revistei nu împărtășește neapărat ideile conținute în articolele publicate.

Materialele trimise spre publicare trebuie să fie dactilografiate la computer, cele în limba română cu caractere românești, și expediate pe dischetă sau prin e-mail (ca attachment). Textele nepublicate nu se înapoiază expeditorului.

Revista este distribuită în USA, România, Moldova, Ucraina, Rusia, Canada, Austria, Germania, Olanda, Italia, Franța, Elveția, Suedia, Norvegia, Danemarca, Grecia, Cipru, Serbia, Ungaria, Israel, Vietnam, Australia.

ISSN 1086-2366

Lumină Lină • Gracious Light

Revistă de spiritualitate și cultură românească

An XVIII/ Nr. 3

Iulie-Septembrie 2013

TEOLOGIE

PR. PROF. UNIV. DR. THEODOR DAMIAN

Despre fragmentare și unire..... 5

DUMITRU ICHIM

The second part of the rose

Translated from Romanian by Muguras Maria Petrescu 9

THEODOR DAMIAN

The Bride Passes By, Ever More Afflicted

Translated from Romanian by Muguras Maria Petrescu 10

FILOSOFIE

THEODOR CODREANU

Realismul gândirii transdisciplinare în filosofia creștină (II)

(fragmente)..... 11

ANDREI ZANCA

acolo departe între coline..... 15

escale, o amânată iubire 16

EMINESCIANA

STELIAN GOMBOȘ

Mihai Eminescu în viziunea Bisericii (II) 17

MARCEL MIRON

Trisfetitele veacului nostru, Noptile 22

PROZA

LUCIAN GRUIA

Biserica din adâncuri (II)..... 23

TRAIAN VASILCĂU

Cântec pentru dacii noștri (variantă) 26

ION HAINEȘ	
<i>Semn de carte, Punctul și virgula</i>	27

INEDITE

M.N. RUSU	
O carte-pirat: Gheorghe Tomozei, “Tratatul despre fluturi”	29
GHEORGHE TOMOZEI	
<i>Tratatul despre fluturi</i>	31
ȘERBAN CHELARIU	
<i>gălbenuș</i>	33
ION SCOROBETE	
<i>Itaka, Arhitectură</i>	34

ISTORIA PRESEI ROMÂNNO-AMERICANE

THEODOR DAMIAN	
<i>Revista Noi</i> (I)	35

CĂRȚI ÎN AGORA

VICTOR TEIȘANU	
Svetlana Paleologu Matta, <i>Calicantus: scene din viața lui Cristal</i> ...	37
EUGEN EVU	
<i>Anima</i> ... Mic eseu despre poezia Paulinei Popa.....	40
ION PACHIA-TATOMIRESCU	
Mulțumire mărului revelator de gravitație	
<i>Mulțumesc lui Newton</i> de Marian Barbu	42

ARTE & MESERII

M.N.RUSU	
Document Garabet Salgian.....	45
FLORIAN SILIȘTEANU	
<i>poem de dragoste , cântec din fericirile lui florian</i>	46

POEZIA: SELECȚIA M.N.RUSU

IOANA DIACONESCU	
<i>Norul, Pur.....</i>	47
<i>Biblioteci arzând, Acorduri post-traumatice.....</i>	48
NICOLAE BĂCIUȚ	
<i>Clopot, Cină cu Adam, Rug, Recurs la poeme.....</i>	49
NICOLAE PETRE VRÂNCEANU	
<i>Stampă VII, Domnișoara Pogany.....</i>	50
MIHAELA MALEA STROE	
<i>Poemul – corsar îndrăgostit.....</i>	51
M.N.Rusu	
<i>“Iarba mireasă”</i>	52
VASILE IOAN CIUTACU	
<i>Poetul</i>	52
<i>Primăvara, Praguri</i>	53
<i>Rugăciune.....</i>	54
DUMITRU GALEȘANU	
<i>Arzând ca focul de vii.....</i>	55
<i>Celor drepte.....</i>	56

ANIVERSĂRI

THEODOR DAMIAN	
Aurel Sasu - 70	
Aurel Sasu: de la Zosima la Maria Egipteanca.....	59
M.N. RUSU	
Nicolae Petre Vrânceanu - 70.....	60
LUCREȚIA ANDRONIC	
<i>Fotoliul de nuiele.....</i>	61
FOTOALBUM.....	62

ANTOLOGIE DE CENACLU

<i>Perspectivă, La apus, Câte cuvinte, Tăceri, de Rodica Ghinea</i>	75
<i>Barabbas, de Andrei Damian</i>	76

PROZOPOEMA

IOAN GÂF-DEAC	
<i>Poem teleonomic</i>	77

ALEX AMALIA CĂLIN	
<i>Maratonul vieții</i>	78

RECENZII

GHEORGHE NAGHI	
Arhim. Veniamin Micle, <i>Octoiul ieromonahului Macarie. 1510- 2010</i>	79

LUCIAN GRUIA	
Zoia Elena Deju – între profan și sacru	
<i>Îngerul din cadru</i> de Zoia Elena Deju	81

MIHAI MIRON	
<i>Tinerețe fără bătrânețe</i> de Adrian Erbiceanu.....	83

REPORTAJE

EMILIA DĂNESCU	
Serbările revistei <i>Vama Literară</i> , Club Art Boema '33, București	
– Ediție aniversară – Invitat special Theodor Damian –.....	85

LUCIA ȘI RĂZVAN PROHOR	
Lansarea antologiei <i>Flori de cerneală</i> de	
Nicolae Petre Vrânceanu la New York.....	86

GHE. BREHUESCU	
Un scriitor sibian la New York, Vasile Rusu	88

CĂRȚI SOSITE	89
--------------------	----

RETROSPECTIVA TRIMESTRIALĂ.....	90
---------------------------------	----

ANUNȚURI.....	92
---------------	----

PR. PROF. UNIV. DR. THEODOR DAMIAN

Despre fragmentare și unire*

Doamne, fă ca aceștia să fie una, precum și Noi suntem
Ioan 17, 11

Dacă Mântuitorul Iisus Hristos s-a rugat pentru noi să fim una, pentru ca lumea să trăiască în unitate, asta înseamnă că ea este divizată, că trăim într-o lume fragmentată, așa cum observă fiecare dintre cei care fac o analiză a societății, fie contemporane, fie mai dinainte. Este interesant de remarcat faptul că Mântuitorul când s-a rugat pentru unitatea lumii, bineînțeles că în primul rând s-a rugat pentru unitatea lumii din timpul Său, dar iată că nevoia de unitate este resimțită la fel de acut și astăzi.

De fapt, ce înseamnă să trăiești într-o lume divizată, într-o lume împărțită, fragmentată? Înseamnă că părțile care o compun nu se mai potrivesc. Înseamnă că încerci să faci un sens din toate câte există în jurul tău și parcă nu mai găsești sensul, parcă vezi că lucrurile nu mai merg în mod armonios așa cum presupui că trebuie să meargă și bineînțeles că din cauza aceasta fiecare suferă. De aceea zicem că trăim într-o lume în suferință, care se degradează tot mai mult, parcă pe cale de descompunere.

Vedem că o națiune se ridică împotriva altei națiuni, că partide politice se ridică împotriva alora, nu necesarmente în sensul democratic al cuvântului, ci discreditându-se reciproc, oamenii insultându-se unii pe alții. Vedem că o familie se ridică împotriva altei familii, că părinți se ridică împotriva copiilor și copiii împotriva părinților, frați împotriva fraților și surorilor, sau soț împotriva soției sau invers. Toate acestea arată că într-adevăr, pe toate planurile vieții, lumea este parcă ruptă, parcă se face bucăți. Să ne închipuim, că cineva ar rupe bucăți din trupul nostru; am suferi atunci dureri îngrozitoare; ori, când cineva rupe bucăți din trupul lumii, lucrul este la fel de dureros și evident, foarte grav. De aceea ura, dușmănia, dezbinarea, atitudini ce vin de la diavol, sunt atât de distrugătoare.

Diavolul este numit și tatăl dezbinării, tatăl minciunii, iar minciuna est dezbinare sau duce acolo. Și întrucât diavolul vrea pieirea lumii, de aceea lucrează pentru dezbinarea ei și de aceea Mântuitorul se roagă pentru ca lumea să stea în unitate.

Dacă ne gândim la cauzele pentru care lumea este dezbinată am putea găsi foarte multe. Teologic vorbind însă, una din cauze este slăbirea credinței, pierderea ei.

* Predică la Duminica a III-a după Rusalii

Psihologic vorbind, o altă cauză a lipsei de unitate a lumii este divizarea interioară a omului. Lumea suntem noi. Ce e în sufletul nostru se răsfrânge în afară, în lume. Când omul este fragmentat interior, și uneori el nici nu conștientizează acest lucru, consecințele nu întârzie să apară. În unele cazuri simțim că ființa noastră se prăbușește interior, că nu ne mai găsim locul în lume, nu ne mai recunoaștem pe noi înșine. Un alt cuvânt care definește această stare de fragmentare este dedublarea, sau schizofrenia. Dedublarea te face să fii unul în tine însuși, deci ai o anumită personalitate interioară, dar să fii cu totul altcineva în afară, în societate. La un moment dat nu mai știi nici tu cine ești. Ești cel care te arăți oamenilor, cel pe care vrei ca oamenii să-l recunoască în tine, sau ești tu, personalitatea aceea intimă, pe care uneori îți este chiar și jenă să ți-o dezvălui ție însuși? Nu de puține ori se întâmplă conflicte, contradicții între persoana pe care o afișăm în afară și persoana pe care o simțim în adâncul, în intimitatea sufletului și a vieții noastre. Datorită acestei diviziuni sufletești se produce și diviziunea din lumea exterioară, pentru că orice complex interior se proiectează în afară.

Dedublarea este echivalentă cu faptul de a pune o mască pe noi înșine. Devenim niște oameni mascați, și ne străduim să ne facem masca cât mai agreabilă, mai naturală, așa de mult ne preocupăm de modul cum apărăm în lume. Aceasta se întâmplă în detrimentul preocupării pentru chipul autentic, interior, chipul simplu, curat, natural, acela cu care ne-a dăruit Dumnezeu.

Uneori punem complexele noastre pe seama altora și spunem că ei sunt complexați, că ei ne urăsc pe noi, că ei sunt vinovați de lucrurile care ne dor pe noi înșine și care sunt provocate de noi înșine. De aceea adesea relațiile noastre din viața de zi cu zi nu sunt relații ci mai degrabă coliziuni, ciocniri. Alteori ignorăm în mod deliberat acest fel de probleme, ne spunem că nu le avem, că nu ne dor, că nu ne interesează, că nu sunt problemele noastre. Evident, ignorarea durerilor lumii și a durerilor noastre interioare, mai devreme sau mai târziu, într-un fel sau altul, se va răsfrânge greu asupra noastră.

Dar, pentru orice problemă există și un remediu. Sfânta Scriptură oferă niște posibilități de vindecare a rănilor lumii și a rănilor noastre interioare. Dacă diviziunea interioară este poate factorul principal al diviziunii lumii, atunci pentru a ne vindeca pe noi înșine, pentru a ne strânge acasă, pentru a ne unifica ființa, remediu principal este credința, și de aici rugăciunea. Credința este aceea care te leagă de Dumnezeu, este izvorul curăteniei, al sfințeniei și al purității. Prin rugăciune te aduni acasă, te concentrezi, te purifici în același timp și atingi nivele superioare de existență. Prin credință și rugăciune îți unifici ființa, te vindeci, apoi răspândești bunătate în jurul tău. Iar pentru vindecarea diviziunii exterioare a lumii, pentru aceasta avem un alt remediu principal, și acesta este iubirea. Deci credința și rugăciunea ajută la unitatea interioară a omului, iar dragostea la reunificarea exterioară a lumii.

Mântuitorul Hristos, în rugăciunea din textul Sfintei Evanghelii de azi, se roagă pentru unitate. Însă, unitatea nu este un lucru simplu, ci

dimpotrivă, foarte greu de îndeplinit, pentru că a te uni cu cineva, adesea implică riscuri serioase deoarece nu știi cu cine te unești. Este posibil ca în momentul în care cineva devine parte integrantă din ființa ta, devii dintr-o dată vulnerabil față de acea persoană. Îți va cunoaște slăbiciunile, îți va cunoaște nevoile și problemele și te gândești că oricând te poate exploata, te poate manipula, te poate lovi într-un fel oarecare.

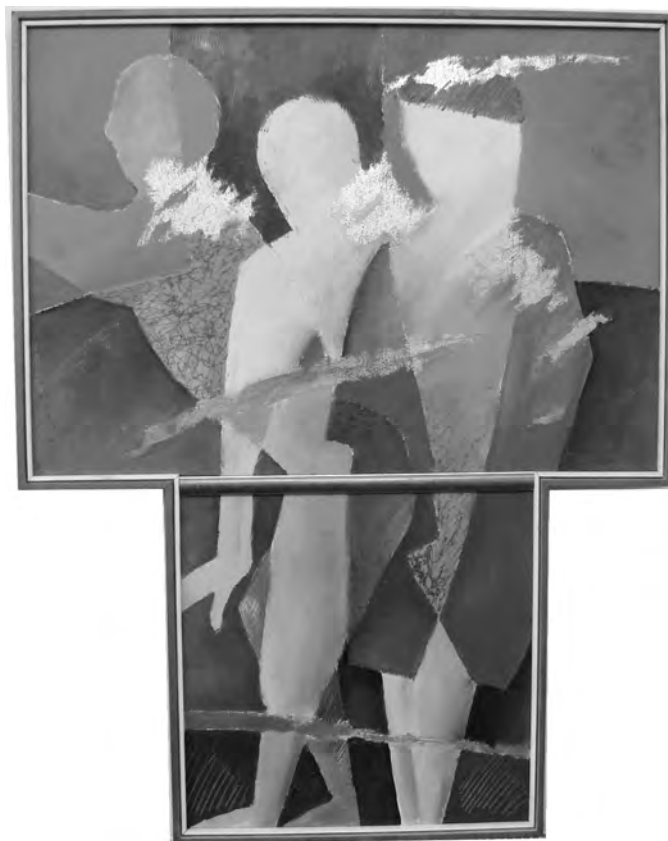
Totuși, faptul că unitatea implică și riscuri nu înseamnă că nu trebuie îndeplinită, căci este singurul lucru care poate să vindece lumea de problemele ei. De aceea Mântuitorul nu s-a rugat pentru bolile lumii, ci s-a rugat pentru unitatea ei. Atât de importantă este unitatea lumii încât Însuși Iisus se roagă Părintelui ceresc pentru ea: „Părinte, fă ca aceștia să fie una”. Dar în ce fel una? Și continuă Mântuitorul Hristos: „Precum Noi suntem”, „Noi”, însemnând Sfânta Treime, adică Tatăl, Fiul și Sfântul Duh. Și cum nu este nici un fel de diviziune interioară, contradicție în relațiile Treimice, tot așa Mântuitorul vrea ca în viața noastră de zi cu zi, să nu fie nici un fel de conflict, nici un fel de coliziune și nici un fel de ciocnire interioară sau exterioară. Pe cât de greu este acest lucru de realizat pe atât el necesită curaj, și cu atât devine mai meritoriu. Și când ne este greu, când suntem tentați a ceda, avându-L cu noi pe Dumnezeu prin credință și rugăciune ne întărim cu gândul că „la Dumnezeu toate sunt cu putință” (Matei 19, 26). Pentru că Fiul lui Dumnezeu a venit să restaureze natura umană căzută, coruptă, de aceea, cu El, întru El, avem garanția că în problemele cu care ne confruntăm, personale și ale lumii, putem reuși, chiar dincolo de așteptările noastre omenești. „Căci unde vrea Dumnezeu se biruiește rânduiala firii”, zice frumos o cântare bisericească.

Însă poate cineva se va întreba de ce să-l intereseze pe el unitatea lumii și problemele ei când el nu mai are decât puțin de trăit. Într-un astfel de caz e bine de reamintit că dacă lumea nu prezintă interes, atunci omul e bine să se gândească măcar la propriul său interes, la sine însuși. Și chiar dacă spui că nu lucrezi pentru unitatea lumii, ci lucrezi pentru unitatea ta interioară, atunci este bine și așa, pentru că implicit lucrezi și pentru unitatea lumii și atunci credința este strict și absolut necesară pentru a-ți unifica personalitatea și ființa, fapt ce va avea un efect pozitiv și în afară.

Biserica creștină a promovat unitatea lumii în diverse feluri. Unitatea persoanei, în primul rând, și apoi unitatea familiei și unitatea societății, a națiunii, a lumii întregi. Apoi unitatea dintre lume și Dumnezeu. Un singur exemplu doar se află și în îndemnul de lucrare a păcii: „Fericiți făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema” (Matei 5, 9). A face pace nu înseamnă altceva decât a lucra asiduu și cu perseverență la realizarea unității lumii. De aceea, prin promovarea credinței, a smereniei, a dragostei, a faptelor bune de orice fel, prin promovarea respectului între oameni, prin tot ceea ce propovăduiește, prin Sf. Taine și toate slujbele sale, Biserica nu face altceva decât să lucreze intens la restaurarea ființei noastre interioare prin credința în Dumnezeu și astfel la restaurarea unității lumii.

Este necesar deci să contribuim și noi cu modestele noastre puteri, cu credința noastră, cu darurile pe care le avem, la unitatea noastră și a

celor din jurul nostru, a familiilor noastre, întocmai așa cum rostim în una dintre cele mai frumoase rugăciuni pe care le avem în cadrul slujbelor noastre liturgice și pe care preotul o spune în taină în timpul Sfintei Liturghii: „Doamne Dumnezeul nostru, caută din înălțime ca un bun, asupra inimilor robilor tăi care sunt lipsite de dragoste și de unire și împresurate cu spinii urii și ai altor păcate; o picătură din Harul Preasfântului Tău Duh, coborând peste dânsule, fă ca să le roueze în chip bogat, ca să aducă roade bune, și prin dragostea cea către Tine, să sporească în fapte bune și cu toții să petreacă în dragoste și în unire.”

Liviu Șoptelea, *Altar*

The second part of the rose

*"Let us avoid the woman
who's coming down to us.
She brought to life the one who had betrayed
your Son, whose nails
in turn
had bitten Him."*

*This was the way in the first part
of diatribe,
that rose with all its thorns
to the All-Merciful had whispered.*

*On their way the women
crossed each other
both of them heads down.
Each one of them with her own pain
bursting in tears,
and of too much of moon light
the blossomed branch of linden tree
was there to bow down.*

*The All-Merciful Mother
continuing the whisper's flow
an answer gave to rose
whose first part's full of thorns:
"She is a mother, too..."*

*It really matters
the way the new born ray
reflected is?
Mothers deserve
even an angel
to kneel in front of them."*

*And then All-Merciful went on
Wiping the dew from her eyes:
"The thorn is normal and does pain,
yet, don't forget – the flower!
If you decide a sterile thistle not to be
In front of every mother bow humbly your knees
You go, and sing only the second part
of rose's highest psalm!"*

*... And Jesus'
good Mother
was looking how the rose was blooming
in white confession, forgiveness begging.*

Translated from Romanian by Muguras Maria Petrescu

The Bride Passes By, Ever More Afflicted

*Morning is falling like
the arrow
of the sun beam
in the tear of the dew
fallen
from the sad eye
of a lonely bride
wearing a white dress
like the iconostasis of the temple
which split
in two parts*

*About the night before
that morning,
chronicler mentions nothing
only the psalmist does
between lines
but we know
that what happened
in that helpless morning
is the consequence of the
mysterious
night before*

*And then evening followed
it came
like the thin voice
of a wind
with the earnest and unclear
tomorrow
with the white, dry and torn
fleur-de-lis*

*What happened the day
before that evening
chronicler mentions nothing
only the psalmist does
between lines
but we know*

*that what happened
in the helpless
evening
is the consequence of the day
where you are with someone
but where loneliness seems
to be more beautiful*

*For seven days and seven nights
the bride was the one
to undergo
many severe trials
and not the bridegroom
like in the fairy tales with Prince
Charming
where the emperor's daughter
was waiting for him to come
triumphantly
and take her
as his wedded wife
together with half of the kingdom*

*The bride passes by ever more
afflicted
day after day
and night after night
her womb beating
like the sap of trees
through branches
making a sign to the souging tree
about fruits due to mellow quickly*

*This is the bride's story
you ought to live together with
and there was evening,
and there was morning
on the first day*

**Translated from Romanian by
Muguras Maria Petrescu**

THEODOR CODREANU

Realismul gândirii transdisciplinare în filosofia creștină (II)

(fragmente)

- Girard își continuă dezvelirea: el însuși bolnav și slab, Nietzsche îi blama, la tot pasul, pe “cei slabi și bolnavi”: “Ca un adevărat Don Quijote al morții, el condamnă orice măsură în favoarea dezmoșteniților sorții”. Nietzsche acuza creștinismul de îmbătrânire prematură a civilizației occidentale. În realitate, adaugă Girard, “Creștinismul este cel ce deține adevărul în pofida demenței nietzscheene”. Și exorcizarea finală: “Condamnând nebunește adevărata măreție a lumii noastre, Nietzsche nu numai că s-a distrus el însuși, dar a sugerat și încurajat distrugerile înspăimântătoare ale național-socialismului”.

Nu cred să existe o mai strașnică zdrobire a filosofiei lui Nietzsche. Și cu aceasta a ereziei neopăgâne a nazismului. Dar stau și mă întreb dacă nu cumva Girard riscă, la rândul lui, o victimizare a lui Nietzsche. Dacă nu cumva acuzele lui refac *prima aruncare de piatră*. După opinia mea, Nietzsche nu e *vinovat* de ceea ce a făcut Hitler după jumătate de secol. Ba, mai mult, am demonstrat în altă parte, că filosofia lui Nietzsche e a unui creștinism răsucit în oglindă și care, de aceea, este extrem de ambiguă. Ca și Iisus, Nietzsche nu e de partea persecutorilor, pe care el îi vede în toată monstruoșitatea lor malignă, căci le demască slăbiciunea sub masca “puterii”. Însă urmele ambiguității nietzscheene se văd.

- Una dintre aceste *urme* pare să fie filosofia *deconstructivistă*, degajată ca un abur de lapte din cealaltă erezie a gândirii europene anticreștine: marxismul, supraviețuitor în rafinamentul gânditorilor francezi de stânga. Foarte probabil, deconstrucția exaltată de adepții lui Derrida, care este un nietzschean, pare a veni direct din violența mimetică a miturilor. Situație stranie, căci postmoderniștii nu pot avea conștiința rădăcinii lor.

- Deconstructiviștii sunt nietzscheeni care, cunoscând monstruoșitățile celui de al doilea război mondial, operă comună a nazismului și comunismului, au devenit apărători ai filosofului ca *antinaziști*. Reflexe stranii ale ambiguității discursului nietzschean. Girard comite o ultimă cruzime: “De la cel de-al doilea război mondial încoace, un întreg nou val intelectual ostil nazismului, dar mai nihilist ca oricând, mai tributar ca oricând lui Nietzsche, a acumulat munți de sofisme pentru a-și disculpa gânditorul preferat de orice responsabilitate în aventura național-socialistă, ceea ce nu înseamnă că Nietzsche nu rămâne autorul singurelor

texte de natură să elucideze monstruoza nazistă. Dacă există o esență spirituală a acestei mișcări, Nietzsche e cel care o exprimă”.

- Deconstructiviștii nietzscheeni s-au înarmat bine cu filosofia celui mai important moștenitor al lui Nietzsche, Martin Heidegger, care, amintește Girard, a aderat deschis la național-socialism. Heidegger ar fi eliminat, în mod strategic, “cugetarea despre Dionysos și Crucificat, calificând-o, nu fără viclenie, drept o simplă rivalitate mimetică între Nietzsche și “monoteismul iudaic””. Heidegger ar fi interzis “studiul acestor texte, fără însă a le dezavua nicicând conținutul”. Iar cu autoritatea lui ar fi descurajat cercetarea problemei religioase la Nietzsche. Dar nu și la sine, de vreme ce a trezit suspiciunile teologilor apuseni și interesul celor răsăriteni. (Vezi cartea filosofului și teologului grec Christos Yannaras, *Heidegger și Areopagitul*. Aceasta ne ajută a evita interpretarea ideologică, total neproductivă, a filosofiei heideggeriene). Însă în pofida acestei îndelungate ocultări, atrage atenția Girard, preocuparea Europei pentru victime (esența creștinismului ei) n-a putut fi descurajată, căci, acum, “preocuparea pentru victime e mai robustă ca oricând”. Era noastră, ca preocupare pentru victime, este o biruință a creștinismului, deși se creează impresia că s-a produs în pofida creștinismului. Sensul mondializării nu se poate reduce la cel *economic* și *politic postmodern*, ci trebuie identificat în fundamentul *spiritual*, care e cel creștin al preocupării pentru victime. “În zilele noastre totul se decantează și preocuparea pentru victime apare la lumina zilei, în toată puritatea și impuritatea ei. Retrospectiv, e limpede că este cea care, de veacuri, guvernează pe furiș evoluția lumii noastre”.

- Paradoxul postmodernității mondializante: în pofida masivei decreștinări a elitelor Europei, problema apărării victimelor împotriva persecutorilor, care e moștenirea centrală a creștinismului, e preluată cu fast ideologic de postcreștinism: “Inaugurarea maiestuoasă a erei “postcreștine” e o glumă. Ne aflăm într-un ultra creștinism caricatural care încearcă să iasă de pe orbita iudeo-creștină “radicalizând” preocuparea pentru victime într-un sens anticreștin”. Rezolvarea *ideologică* a preocupării pentru victime nu-i decât o recădere în mitologie, o uzurpare a creștinismului având consecințe inverse decât cele afișate. Exemplul edificator este al comunismului, care s-a vrut o nouă religie a apărării victimelor, identificate în proletariat. Dar, cruntă ironie, comunismul, iluzionându-se că-i *devictimizează* pe “oropsiți”, cum zice *Internaționala*, a creat noi valuri de victime, după burghezi urmând, în definitiv, proletarii înșiși. Ideologia postcreștină nu face decât să perpetueze mimetismul crizei mitice în forme cu mult mai devastatoare decât în societățile precreștine. Societatea postmodernă a ridicat *violența mimetică* la rang de mitologie cotidiană, prin *mass-media*, în vreme ce pretinde că aspiră la nonviolență. E mitomania care ignoră realismul evanghelic. Iată de ce transmodernismul, ca nouă paradigmă culturală și ca alternativă la postmodernism, înseamnă *recuperarea realismului creștin împotriva căderii în neopăgânism*.

- O victimă ispășitoare în Europa, până la al doilea război mondial, a fost și iudaismul. Viclenia necreștină a constatat în aceea că antisemitismul și-a luat ca falsă pavăză creștinismul însuși. De la holocaust încoace, iudaismul a fost părăsit ca “țap ispășitor”, iar victima ispășitoare a devenit creștinismul însuși. Sau cum zice Girard: “De la holocaust, în schimb, nimeni nu mai cutează să se lege de iudaism, iar creștinismul e avansat la rolul de țap ispășitor numărul unu”. Niciodată neopăgânismul nu s-a aflat mai aproape de reîntronare după 2000 de ani. Dar mai precizează Girard: “Pentru ca lumea noastră să scape într-adevăr de creștinism, ea ar trebui să renunțe cu adevărat la preocuparea pentru victime, lucru pe care Nietzsche și nazismul îl înțeleseră”.
- A transforma creștinismul într-o religie ca oricare alta este ținta *relativizării* postmoderniste. Girard crede că asemenea aspirație este nutrită și de filosofia lui Heidegger, care spera “într-un nou ciclu mimetic”, ca și Nietzsche: “Acesta este, cred eu, sensul frazei celei mai celebre din interviul testamentar publicat în *Der Spiegel* după moartea filosofului: “Numai un zeu ne poate salva””. Altfel spus, Girard bănuiește că Zeul lui Heidegger nu este Dumnezeu creștin, ci unul neopăgân, cel al lui Nietzsche. Interpretare validă în sistemul de referință girardian, dar planând încă în ambiguitate. Nu-l văd – împreună cu Christos Yannaras – pe Heidegger anticreștin. Un Neil Leach ne poate îndemna să-l uităm pe Heidegger (v. *Uitați-l pe Heidegger*, Editura Paideea, București, 2006, trad. din engleză de Magda Teodorescu și Dana Vais). Pe Nietzsche și pe Heidegger îi salvează ceea ce am numit *creștinismul remanent*, mai puternic decât straturile de păgânătate.
- Eșecul deconstructivismului nietzschean fiind evident, dat fiind că biruitoare a ieșit preocuparea pentru victime, în lumea noastră, surpriza venind de acolo că, operă a creștinismului, grija pentru victimă a fost înșușită de dușmanii creștinismului: “în lumea noastră nu creștinismul e cel ce profită de triumful preocupării pentru victime, ci profită ceea ce trebuie numit *celălalt totalitarism*, cel mai viclean dintre cele două, având cu siguranță cele mai bune șanse de viitor, ca și în prezent, cel care, în loc să se împotrivescă pe față năzuințelor iudeo-creștine, le revendică drept ale sale și contestă autenticitatea preocupării pentru victime la creștini...”. Aceasta este ideologia postmodernă de stânga numită *political correctness*, ieșită din defunctul totalitarism comunist. Oare marele succes pe care l-a avut comunismul în secolul trecut, surclasând cu evidentă nazismul, nu s-a datorat aceluiași jaf privind victima ispășitoare? De la criza mimetică a lui *toți-contra-toți*, comunismul a trecut la mimetismul *toți-contra-unu*, iar acest unu a fost *burghezul*. Postcomunismul, devictimizând burghezul, a preluat de la comunism doar *creștinismul ca atribut al burghezului european*, transformându-l în singura victimă ispășitoare. “De-a lungul întregului secol XX, zice Girard, forța mimetică cea mai puternică nu a fost niciodată nazismul și ideologiile înrudite, toate cele ce se împotrivesc în mod deschis preocupării pentru victime, cele care îi recunosc bucuros originea iudeo-creștină. Curentul anticreștin cel mai puternic este cel ce

reasumă și “radicalizează” preocuparea pentru victime cu scopul de a o păgâniza. Puterile și domniile se vor de acum “revoluționare” și îi reproșează creștinismului că nu apără victimele cu destulă ardoare. În trecutul creștin ele nu văd decât persecuții, oprinare, închiziție”. Este descris aici totalitarismul care uzurpă locul lui Hristos, reîntronând împărăția Satanei, acea Satană care “împrumută limbajul victimelor”. Această realitate prozaică, foarte obișnuită, trebuie dedramatizată: “*Anticristul* se laudă că le aduce oamenilor pacea și toleranța pe care creștinismul li le promite, dar nu le aduce”. Și mai departe: “Neopăgânismul vrea să facă din Decalog și din toată morala iudeo-creștină o violență intolerabilă și abolirea lor completă constituie primul dintre obiectivele sale”. Bisericele creștine, vulnerabile, își dau seama cu greu de aceste primejdii și cedează la șantajul neopăgân care întronează obiceiuri păgâne, ca avortul, eutanasia, nediferențierea sexuală, jocurile de circ etc. “Acest neopăgânism situează fericirea în satisfacerea fără limite a dorințelor și, pe cale de consecință, suprimarea tuturor interdicțiilor”. Divertismul fără limite, iată noua religie postcreștină. Divertismul este confundat cu libertatea, cu fericirea.

- Am spus că puterea Satanei a fost absolută până la revelația creștină. Secretul său a rămas inviolabil. Era asigurat de contagiunea *toți-contra-unul*. Această unanimitate a existat și-n victimizarea lui Iisus, dar ea trebuia să fie spartă: “Trebuie să fie unanimă pentru ca mecanismul să se producă și trebuie să nu fie unanimă pentru ca mecanismul să poată fi dezvăluit”. În cazul Crucificării, cele două condiții s-au produs succesiv. Crucificarea a adus unanimitate în violența mimetică, dar a treia zi unanimitatea a fost spartă prin vestea Învierii. Astfel, Învierea a făcut posibilă înfrângerea Satanei, fiind intrarea *adevărului* în lume. Cum de a fost posibilă apariția minorității vestitoare a adevărului? La această întrebare, Girard nu are răspuns. Și asta fiindcă pe pământ nu există nici o forță capabilă să se opună contagiunii violente. De aceea a și fost divinizată contagiunea violentă, până la Înviere, împotriva victimei ispășitoare prin divinizarea victimei înseși. Asta dă marea putere a mitului: “Societățile arhaice nu sunt atât de neghioabe pe cât cred modernii. Ele au motive întemeiate să considere unanimitatea violentă drept divină”.

- Puterea superioară în stare să doboare violența mimetică unanimizatoare este Sfântul Duh, așa cum arată Evangheliile. *Paracletul*, zice Ioan. *Parakleitos* înseamnă avocat într-un tribunal, apărător al acuzaților. Iată *adevărul* spus literal. Duhul este cel ce luminează pe persecutori în contra persecuțiilor. Până atunci, ei “*nu știu ce fac*”, cum zice Iisus pe cruce.

- Cei dintâi persecutori care primesc Duhul Sfânt, se *luminează* și se convertesc a doua oară la creștinism sunt Petru, apoi Pavel pe drumul Damascului. Ei înțeleg atunci “gregarismul violent de care nici unul dintre ei nu se știa posedat, mimetismul care ne face pe toți să participăm la crucificare”. Abia atunci Petru și Pavel sunt cu adevărat creștini. Discipolii

aceștia nu înțelegeau de ce Iisus îi considera prigonitorii Lui. Către Pavel: “Eu sunt Iisus pe care tu îl prigonești” (Fapte 9, 15). Iată această observație profundă a lui Girard: “Omul nu este niciodată victima lui Dumnezeu, Dumnezeu este totdeauna victima omului”.

- Dar victimizându-L pe Dumnezeu, omul se victimizează pe sine. Și recăderea în barbarie planează veșnic deasupra capului său ca adevărata sabie a lui Damocles.

ANDREI ZANCA

acolo departe între coline

traversam pădurea în ultima ninsoare de martie.

*și ninge cu atâta sfială, încât ea cernându-se
prin sita tăcerii din jur*

*îmi preschimba-n răsuflare
mersul printre desfrunziri*

nu ieri, nici mâine, mereu în clipă se respiră.

numai în clipă se iese din timp:

*eu sunt
nu e un gând. e un sentiment
înfiripându-se dincolo de minte.*

*iar dacă fiecare generație face din excepția
generației anterioare o regulă, eu
am scris mereu între
viață și moarte*

*cu trupul aici
cu inima acolo, departe între coline
însă cine poate știi ce-i în inima altuia?*

nici bolboroseala cea mai inspirată nu face cât

*o prezență tăcută și blândă
nimic nu e întâmplător poemul se întâmplă
să trecem așadar cu sfială și smerenie mai departe*

escale

ce vrei de la noi? nu există meleag
nici țară pentru ce vă spun, le-a zis.
fiecare carte, o treaptă.
nu știi dacă cobori sau urci.
înșiruiți cenzurate de moarte, încât tăcerea
dintre doi apropiați într-o anume seară
va fi cândva darul cel mai de preț
pentru cel rămas murmurând, s-a dus
și e cel care înțelege
și știe de pe acum: nici loc, nici meleag.
privat de multe, mânat de sete
pe calea decisă înainte de naștere
se tot duce lăsând în urmă un siaj de durere.
cine bănuie ce vreau să spun, se va opri
înainte de-a porni mai departe
cum amuțesc păsările
cum cade-n genunchi
timpul la o eclipsă de soare

o amânată iubire

cum bezna nu se lasă
dintr-odată, derulând o înserare, zorile
desfirându-se lent dintr-un cioc de pasăre, cine
care-ar fi prima ființă, pe care ai vrea
să o vezi, deîndată ce vei trece dincolo -
unul ezită, altul are nevoie de un răgaz
deși, fiecare simte nevoia de-a fi auzit
fisurat de-o amânată iubire
cunoscuții mei, cu toții afișând
un zâmbet sigur de sine, însă
prăbușirea a fost lăuntrică.
eu te-am presimțit mereu
aproape, deși mii de vieți s-au scurs
de când se înfiripă surâsul tău pentru mine.
și-nchid ochii în fața ferestrei dinspre fluviu
spre a putea întâmpina printre ramuri
ezetarea fragedă a zorilor

STELIAN GOMBOȘ

Mihai Eminescu în viziunea Bisericii (II)*“Moralitatea este pentru suflete identică cu sănătatea pentru trup!”*

Pasiunea națională și socială a scriitorului venea din dorința de a vedea pe români ieșiți din starea nenorocită în care se aflau: “Populația rurală în marea ei majoritate, mai ales cea depărtată de târguri, n-are drept hrană zilnică decât mămăligă cu oțet și cu zarzavaturi, drept băutură spirt amestecat cu apă, trăind sub un regim alimentar așa de mizerabil, țăranul a ajuns la un grad de anemie și slăbiciune morală destul de întristătoare. Chipul unui țăran român, om de țară, trăit în aer liber, seamănă cu al uvrierului stors de puteri din umbra fabricilor. Cine a umblat prin satele noastre, mai ales prin cele de câmp și de baltă, a putut constata că de-abia din trei în trei case se găsește câte o familie care să aibă un copil, mult doi, și aceia slabi, galbeni, lihniți și chinuiți de friguri permanente”.

Educația poporului constituia în gândirea eminesciană un pilon de sprijin pentru societatea românească. Instrucția publică are în vedere și integritatea morală a cetățenilor pentru că “moralitatea e pentru suflete identică cu sănătatea pentru trup. Un popor imoral este fizic nesănătos sau degenerat”. Fată de calamitățile fizice cu care se confruntă adeseori țara întreagă, dar care se răsfrâng mai cu seamă asupra celor săraci, pericolele pe care le reprezintă oamenii corupți, vicleni, superficiali sunt mult mai mari și descurajatoare pentru contribuabilul român: “Între caracter și inteligență n-ar trebui să existe alegere. Inteligențe se găsesc foarte adesea, caractere, foarte arare. Ceea ce trebuie încurajat într-o societate omenească sunt oamenii de caracter. Energia centrului lor de gravitate și dreapta ascensiune a liniei lor de mișcare trebuie descărcată de greutatea prea mari. Precum Arhimede cerea un punct fix, pentru a ridica cu pârgă lumea din țâțâni, astfel caracterele tari și determinate sunt (ilizibil) împrejurul căreia se-nvârt lucrurile lumii. Este drept că ele adeseori sunt rezultatul mișcării sociale”.

Schimbând acum registrul discuției noastre, mă întreb și vă întreb: Cum mai este receptat, tratat și abordat astăzi Mihai Eminescu? Așa cum spunea într-un interviu criticul literar Felix Nicolau, Mihai Eminescu este respectat și amintit doar de zilele nașterii și mortii sale, dar mai rău decât atât este faptul că în ultimii ani s-a pus accentul pe omul Mihai Eminescu mai mult decât pe opera sa. Ce mai știe generația de azi despre cel numit șablonard “poetul nepereche al literaturii române” și “poetul național al românilor”? Citeam recent niște păreri ale unor tineri prin unele spații virtuale de dezbateri – deloc de neluat în seamă – potrivit cărora Mihai Eminescu ar fi mult mai prețuit ca scriitor dacă nu li s-ar baga “pe gatul elevilor” prin programa școlară. Dacă ar fi să luăm de bun faptul că tot ceea ce este obligatoriu este automat și rău, probabil ar trebui să trecem tot ce

este de învățat în școală la capitolul “facultative”, că doar la ce bun atâta efort! Nu păreriile acestea sunt motiv de îngrijorare, ci rolul dascălilor. Cât de fără vocație trebuie să fie niște profesori de limbă și literatură română pentru ca Mihai Eminescu să le devină indezirabil și nesuferit elevilor? Când astfel de profesori nu au știința de a provoca dragostea de lectură la cei tineri, chiar în condițiile ispitind la a nu citi din lumea de azi, ar fi de preferat ca din mâinile lor să iasă niște elevi care să vorbească și să scrie corect în limba română. Dar știm că nu e chiar așa. De aceea, trecând peste orice vină de o parte ori de alta a catedrei, este important ca Eminescu să fie citit, pentru că are meritul mai presus de orice de a fi turnat în cele mai frumoase forme limba noastră.

Prin urmare, altfel s-ar cădea să ne amintim de Mihai Eminescu, nu doar într-un mod și într-un cadru festiv, de ziua lui, ci recitându-i o poezie pentru a ne da seama de ce este un geniu. Iar dacă, de bine, de rău, opera sa poetică încă este cunoscută, în schimb, articolele de ziar îi sunt știute mai mult de specialiști, de criticii literari și de o mână de oameni pasionați. Interesant ar fi să mai facem un salt: de la cunoașterea doar a Luceafărului și a Scrisorii III la articolele lui de presă. Poate ne va fi mai greu să facem acest lucru, publicistica sa fiind strânsă în volume uriașe pe care nu le are oricine în casă, dar cu siguranță le-am găsi în orice bibliotecă, iar efortul ne-ar fi răsplătit de însăși lectura textului.

Prezentându-și ideile polemic, ca expresie a unui spirit dinamic, Mihai Eminescu arată o cuprinzătoare privire de ansamblu asupra lumii, fiind mereu preocupat de evoluția societății moderne românești. Printre tezele fundamentale ale gândirii eminesciene cu privire la națiunea română, exprimate în articole de ziar, se află chestiunea unirii, situația păturilor sociale în procesul de trecere la o societate modernă, dar și evoluția noastră istorică privită în raport cu așezarea străinilor în teritoriile românești. Mihai Eminescu a iubit România și, ca orice romantic, totdeauna trecutul i-a parut mai frumos, mai plin de oameni mari, de figuri aureolate de vitejie și eroism. De aceea, vorbind despre poporul român se vede în textele lui totdeauna o undă de durere când se raportează la prezent și o înflăcărare când își amintește de marii bărbați ai istoriei noastre: Mircea cel Bătrân, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul.

Uimit de vastitatea unei minți atât de sclipitoare, Nicolae Iorga scria în anul 1934: “Mihai Eminescu stăpânea cu desăvârșire cunoștința trecutului românesc și era perfect inițiat în istoria universală, nimeni din generația lui n-a avut în acest grad instinctul adevăratului înțeles al istoriei, la nimeni până la el nu s-a prefăcut într-un element permanent și determinant al întregii lui judecăți”.

Trecând acum într-un alt registru al dezbaterii noastre, vom susține și remarcă faptul că “în cultura lumii, locuim eminescian”, cum spunea profesorul de limba română Costel Zagan, sau poetul Mihai Robea ne atenționează că “vom exista atâta timp cât îl vom apăra pe Mihai Eminescu”, subliniind esențial necesitatea raportării noastre identitare și la dimensiunea Eminescu. În această dimensiune este cuprinsă și relația marelui poet cu Ortodoxia, cu Biserica, contestându-i-se nejust sau,

dimpotrivă, exagerându-i-se deseori legătura, preocuparea pentru religie, pentru credința ortodoxă. Dincolo de toate aceste opinii, până la urmă firești când discutăm de un geniu, strălucește imperial adevărul: Mihai Eminescu și familia lui au trăit credința ortodoxă.

Numai zelul sincer și iscoditor al unor cercetători responsabili au scos la lumină, după lungi și multe decenii de ignorare sau interesate omiteri, adevăruri nespuse despre poetul nepereche, scos programatic din conștiința multor generații de români. Lor trebuie să le mulțumim pentru faptul că astăzi putem afirma, cu probe, că familia Eminescu a avut dintotdeauna o profundă credință ortodoxă și o strânsă legătură cu Biserica neamului, poetul însuși reflectându-le cu scânteierea geniului în multe din creațiile sale.

Despre unchii și mătușile din mănăstire ale lui Mihai Eminescu

Aflăm așadar din studiile unor eminescologi, precum profesorii Nae Georgescu sau Theodor Codreanu, ca să-i pomenim acum doar pe cei din ale căror cercetări am extras informațiile ce urmează, că, de pildă, din familia poetului Eminescu au ales drumul slujirii lui Dumnezeu mai mulți membri. Astfel, doi frați și trei surori ale mamei poetului, Raluca Eminovici, au intrat în călugărie. Este vorba despre Calinic și Jachift, ultimul fiind chiar stareț, și de Fevronia, Olimpiada și Sofia, toate călugărite la Mănăstirea Agafton, iar o altă soră a mamei lui Mihai Eminescu, Safta, avea o fiică, Xenia, care s-a călugărit și ea tot la Agafton. De altfel, Mihai Eminescu, în copilărie, cum arată profesorul Nae Georgescu, mergea foarte des la Mănăstirea Agafton, unde rămânea cu săptămânile, participa la viața de obște, asculta povești, cântece și întâmplări povestite de călugărite, iar mătușa Fevronia l-a ajutat chiar să descifreze alfabetul chirilic și i-a înlesnit accesul la cărțile și manuscrisele din mănăstire. La rândul-i, maica Olimpiada Jurașcu, stareța de mai târziu a mănăstirii, l-a urmărit aproape toată viața pe poet, interesându-se la un moment dat de cumpărarea unei case în Botoșani pentru Mihai și sora sa Harietta, care îi îngrijea sănătatea.

Despre spovedirea și împărtășirea de la Mănăstirea Neamț

Tot cercetătorul Nae Georgescu vorbește într-unul din studiile sale despre un episod mai puțin cunoscut de lume din viața lui Eminescu, care la rândul lui atestă trăirea în comuniune creștină a poetului și primirea Sfintelor Taine. Este vorba de anul 1886, când Eminescu se afla la Mănăstirea Neamț, de Sfinții Mihail și Gavriil, unde a cerut să fie spovedit și împărtășit de preot. Consemnarea preotului referitoare la acest moment a fost făcută cunoscută de către profesorul Paul Miron și citată de Nae Georgescu. Iată ce scria la vremea respectivă preotul: "Pe ziua de Sfinții Voievozi în anul 1886 m-au chemat la M-rea Neamțu, la bolniță, și l-am spovedit și l-am împărtășit pe poetul M. Eminescu. Și au fost acolo Ion Gheorghită, din Crăcăoani, care acum este primar. Iar Mihai Eminescu era limpede la minte, numai tare posac și trist. Și mi-au sărutat mâna și mi-au

spus: Parinte, Să mă îngropați la țărmurile mării și să fie într-o mănăstire de maici, și să ascult în fiecare seară ca la Agafton cum cânta Lumină lină. Iar a doua zi...” Aici textul se întrerupe pentru că pagina următoare a cărții de rugăciuni pe care își făcuse însemnarea preotul s-a pierdut. Au rămas vii în schimb ecourile vibrante ale trăirilor din mănăstire ale poetului în sonetul Răsăi asupra mea, de pe la anul 1879, din zona manuscris a cunoscutei Rugăciuni, cum spune Nae Georgescu: “Răsăi asupra mea, lumină lină,/ Ca-n visul meu ceresc de-odinioară...”

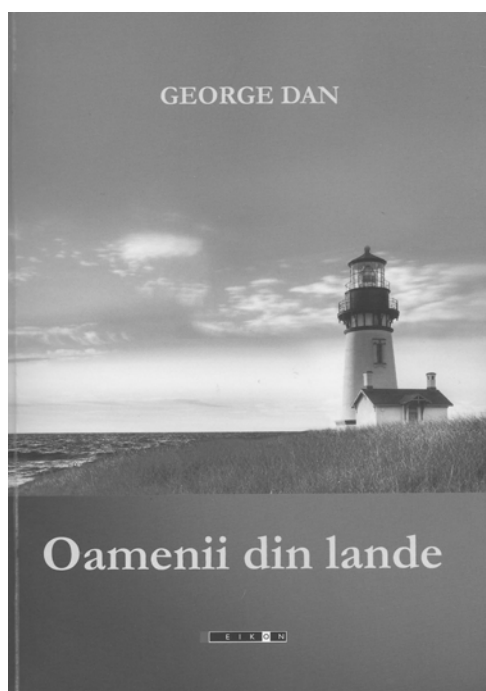
Poetul a gândit serios și sincer să se călugărească

Un alt aspect mai puțin cunoscut de către publicul larg se referă la faptul că la un moment dat Eminescu pare a fi dorit sincer să se călugărească. Despre acest lucru a vorbit cercetătorul Theodor Codreanu în volumul “Eminescu și mistica nebuniei”. Această alternativă a mărturisit-o poetul în perioada epuizantă de la *Timpul*, în luna iunie anul 1883, când era “stricat cu toată lumea”, iar Titu Maiorescu și Simion cloceau o viitoare internare “salvatoare” a lui Mihai Eminescu. Iată ce nota criticul referitor la intenția poetului: “Foarte excitat, sentiment al personalității exagerat (să învețe albaneza!), vrea să se călugărească, dar să rămână la București”. De ce dorea el o călugărire la București? Ne explică prof. Codreanu: pentru că dorea avantajul “păstrării contactului cu marele centru cultural al țării”.

De altfel, gândul călugăririi l-a mărturisit și lui Zamfir C. Arbore, un confrate de la *Românul*, în anul 1882, când Titu Maiorescu nu-i descoperise încă semne de “alienat”. “Știi ce, dragul meu, hai să demisionăm, tu de la *Românul*, eu de la *Timpul*, și hai să ne călugărim, căci nu suntem făcuți să trăim între lupi. La mănăstire, în chiliile solitare, să scriem letopisețe în cari să înșirăm tot ce îndură nenorocitul neam românesc, pentru ca să se știe cât amar a suferit românul, cât a trăit pe acest pământ”, îi spunea poetul. În anul 1884, repeta gândul salvării prin călugărire, ecoul lui răzbătând într-o scrisoare a lui Petre Missir către Titu Maiorescu, pus însă pe seama nebuniei și luat drept glumă. Că nu putea fi vorba doar de o simplă glumă sau de un semn al alienării, o dovedesc eroii săi din *Sărmanul Dionis*, *Cezara*, *Povestea magului călător în stele*, aflați în ipostaza cea mai grăitoare, aceea a călugărului, cum susține profesorul Codreanu. Tatăl poetului, fiu de dascăl, cu biserica lângă casă.

Încheiem această succintă prezentare și abordare, citându-l și pe Corneliu Botez, cel care a avut inițiativa omagierii lui Mihai Eminescu, pentru prima dată de la moartea sa, la Galați. Iată ce scria acesta despre tatăl lui Eminescu, Gheorghe Eminovici, în lucrarea sa, “Omagiu lui Eminescu”, scrisă la 20 de ani de la moartea gânditorului, în anul 1909: “...obișnuia să-și invite rudele și prietenii la Ipotești, unde-i primea și ospăta bine, mai ales la sărbători mari, cum este la Paști ori la Sfântul Gheorghe, când își sărbătorea ziua numelui. Li ducea la biserică, unde asculta slujba cu multă evlavie, căci atât dânsul cât și mama poetului erau religioși, nu lipseau duminica și în zi de sărbătoare de la biserică și se supuneau obiceiurilor religioase în mod strict”. Iar Nae Georgescu

amintește și el ca “tatăl poetului avea bisericuța lângă casa” și chiar “că era fiu de dascăl de biserică. Iar tatăl său, Vasile Eminovici, bunicul patern al poetului, a plecat din Blaj și s-a stabilit în Bucovina, la Călinești, prin anul 1802, unde a ridicat o căsuță și, alături, o biserică din lemn la care a slujit. În București, Gheorghe Eminovici trăgea la o adresă din Strada Biserica Enei nr. 1, unde și Mihai Eminescu a locuit un timp”. Iată așadar adevărul despre modul în care familia Eminescu, poetul însuși, a trăit relația cu Ortodoxia, sincer și evlavios, cu speranță și respect, întocmai unor buni creștini. Și ca să nu mai fie nici un dubiu, acest lucru îl mărturisește însuși Mihai Eminescu, atunci când spune: “Istoria omenirii este desfășurarea cugetării lui Dumnezeu. Nu se mișcă un fir de păr din capul nostru fără știrea lui Dumnezeu”...

George Dan, *Oamenii din lande*,
balade și poeme,
Ediție și prefață de M.N.Rusu,
Editura Eikon, Cluj-Nakoca, 2011

Trisfetitele veacului nostru

Noi suntem uitați de Duhul Sfânt...
pe stâlpul de lumină
nu mai priveghează sfântul
stâlpnicul
nebunul pentru Hristos
din care se cerneau
tărâțe de aur
și frunzele uscate
înfloreau de umezeala lacrimilor

Pe Dealul Căpățânii
stau păsările prădătoare
să ciugulească ochii de sfinți
limbi de sfinți
urechi de sfinți
Doamne dă-ne răbdare și tărie de sfinți

Pe drumul Golgotei
stau sfinții la rând
să se facă martiri
în gușile păsărilor răpitoare
Au venit Trisfetitele
trei feți frumoși
să sfărâme ouăle răpitoarelor
în clocire sub talpa iadului
doar ei se încumetă
să înfrunte moartea

Și anticul Prometeu
bate la ușa fierbinte
să iasă la lumină
nimeni nu-l aude
nimeni nu-l vede
nimeni nu descuie ușa Gheenei
până la urmă
a fost salvat de Sisif
care și-a stors setea
pe închipuitul lacăt fierbinte

Sus pe stâlpul de lumină
șade un sfânt
parcă doi
poate trei

chiar sunt trei
așa le stă bine sfinților
bucet al arderii holocauste
tot câte trei
Voi trei
noi trei
miluiește-ne pe noi
Voi toți miei
noi toți zmei
izbăviți-ne pe noi
Voi trei toți
noi toți morți
înviați-ne pe toți.

Se roagă iară și iar
noii sfinți din calendar

Noaptele

niște caiere calde
pe care plutesc diafan
dincolo de orice orizont

mă învăluie în taină
și mă poartă
sâmbure de lumină

printre ceruri și stele
mă întâlnesc cu copiii
care vin către Terra
chiar moartea călare pe vânt
trece pe lângă mine grăbită
la serviciu
la noi pe pământ

în nopțile mele
oamenii sunt blânzi și buni
nu fac răutăți
dar poartă cu dânși
foc și cărbuni

LUCIAN GRUIA

Biserica din adâncuri (II)

După plecarea lui Joska-bácsi comand o bere Ursus cu etichetă roșie și degustând-o pe îndelete îmi notez în agendă cele auzite. Gata, am terminat, pornesc spre cabană. Afară s-a întunecat, iluminându-se totodată. Niciodată în București nu am văzut așa puzderie de stele. Aici, în aerul curat ele par mai aproape. Planetele sistemului nostru solar ne pot oare influența destinele? Când orbitele acestor corpuri cerești se apropie de Pământ, câmpurile lor gravitaționale, electro-magnetice, ori de altă natură pot interfera cu cele biologice/noetice ale noastre? Cine ar putea să-mi răspundă? Ilona oare?

Ajung la cabană acompaniat de corurile reunite ale greierilor de pe pajiște și ale broscuilor din lac. În cameră s-au mai aciuiat doi confrăți pescari. Stau la taclale și beau vin.

- Bine v-am găsit. De unde sunteți? - îi abordez nonșalant.
- Bună-seara! De la Cluj. Ciocniți cu noi un pahar cu vin?
- Nu, mulțumesc, am băut bere și palincă. Ați ieșit pe lac?
- Da. Dar n-am prins decât 5 - 6 roșioare și pe ploaie o știucă.
- Mare?
- Cam de un kilogram.
- Frumușică. Eu n-am prins decât doi lini sub o jumătate de

kilogram.

- Nu mai rentează pescuitul dar ce să faci? E ca un drog. Odată ce ai început să undițărești nu te mai poți lăsa.

- Asta așa-i. Pe mine vă rog să mă scuzați, sunt foarte obosit, mă culc. Nu vă deranjați din cauza mea, puteți face zgomot cât poftiți, adorm imediat.

Mă întind într-un pat de la etaj, izolându-mă astfel de lumea exterioară, scufundându-mă în interiorul ființei mele. "Oare Joska-bácsi a adormit? Ce l-a bulversat într- atât încât a vândut totul întorcându-se aici pentru a împlini destinul sumbru al ilustrei sale familii? De ce atât el cât și Ilona așteaptă ajutorul meu? De ce biserica mi s-a arătat tocmai mie, care vin aici atât de rar?"

Frământându-mă astfel, ațipesc agitat, într-un târziu. Nu știu cât am dormit efectiv dar mă trezesc deodată lac de transpirație. Mi s-a părut că am auzit bătând clopotele bisericii subacvatice! Un dangăt greu, surd, insuportabil, halucinant! Privesc în jur. Când s-a făcut ziuă? Colegii mei de breaslă au ieșit în larg. Nu mai am chef de pescuit. Îmi adun bagajele, scot peștii din juvelnicul ascuns între trestii, predau barca, plătesc taxele cabanierului și după un schimb de amabilități mă îndrept agale spre stația de autobuz. Hurdubaia sosește gâfâind de bătrânețe, urc lejer, îmi cumpăr biletul de la șofer și mă așez pe un scaun în față.

Deodată, îmi amintesc de informația cabanierului și cobor la Nicula. “Să fie posibilă reflectarea bisericii de aici în lacul Săcălaia? Pornesc agale pe drumul șerpuind pe sub poalele pădurii, spre mănăstirea vestită pentru icoanele pe sticlă pictate de călugării ei și căutate de turiștii occidentali. Ocolesc biserica veche, din lemn înegrit de vremi și mă opresc o clipă pe pajiștea din fața bisericii noi, construită cu hramul Sfintei Marii, unde se adună zeci de mii de credincioși în ziua de 15 august (printre care și Petre Roman în anii electorali), încerc să intru, dar poarta lăcașului este închisă.

“Ce să fac?” De-odată tresar: “biserica din piatră are două turle albe și seamănă leit cu imaginea răsturnată a surorii ei gemene întrezărită de mine în adâncuri! Inima mi-o ia la trap, mă apucă disperarea incognito și fără să-mi dau seama încep să lovesc ușa masivă cu pumnii, aidoma acvaticii Ilona, regina Lacului Știucilor, - având senzația indelebilă că voi fi surprins în flagrant. “De ce mi se întâmplă mie toate acestea? Blestemată să-mi fie zodia!” - mă întreb în ciudat.

- Oprește-te! Nu vezi că e încuiată? mă apostrofează un călugăr gras și roșcovan.

- Iartă-mă părinte. Bună ziua! Sunt tulburat.

- Bună să-ți fie inima! Liniștește-te.

- Nu te supăra, aș vrea să vorbesc cu starețul, dar nici nu știu măcar cum îl cheamă. Mă poți ajuta?

- Desigur fiule. Te conduc în camera lui. Acum se roagă. Îl cheamă Nicodim, iar numele laic îi este Silviu Prund. A studiat la Roma și e foarte evlavios. O să te lumineze, n-ai venit degeaba.

Însoțitorul meu bate de trei ori discret în ușă.

- Intră Petre! - se aude un glas îndepărtat. Petre mă introduce în încăpere, se leapădă de mine, retrăgându-se cu o plecăciune cucernică, adâncă.

Mă fâstăcesc, nu știu cum să încep, îmi așez ranița pe dușumea, undițele deasupra, apoi îl privesc pe starețul care stă în genunchi, cu spatele la mine și cu fața spre Răsărit.

- Spune fiule, nu te sfi! - mă încurajează Sfinția Sa.

- Uite părinte, am fost la pescuit pe lacul Săcălaia - intru abrupt în subiect - și dintr-o dată s-a deschis o poartă printre nori, razele soarelui dezvăluind o biserică superbă oglindită în adâncuri. Acum, venind aici mi s-a părut că seamănă cu biserica nouă a mănăstirii pe care o păstoriți cu atâta evlavie...

Starețul mă oprește ridicând mâna. Se întoarce spre mine privindu-mă curios, cu ochii negri adânciți în orbitele enorme. Pare obosit, e slab -, colo, o bocceluță de oase!

- Ia loc! - îmi spune brusc înviorat. Ne așezăm pe scaunele alăturate mesei.

- Am mai auzit povestea asta, dar biserica scufundată nu am văzut-o niciodată. M-am rugat mult pentru liniștea fetei înecate în lac. Ciudat este că atunci când plouă, uneori am senzația că mă înec și mănăstirea Nicula se scufundă în apă. Privesc pe geam și copacii legănându-se în vânt îmi par o pădure subacvatică.

Tresar.

- De ce te-ai speriat prietene?

- Aceeași impresie am avut-o și eu văzând puhoiul ierburilor de pe fundul lacului.

- Vezi, ne asemănăm în sensibilitate, dar nu putem decât să ne reculegem fiule. Mă voi ruga pentru Ilona și pentru tine, ca să-ți regăsești liniștea. Te-ai implicat prea mult în această minune, sau tragedie - cine știe? Cum te cheamă?

- Lucian, Sfinția Ta!

- Mergi în pace, Domnul să fie cu tine! - mă binecuvântează starețul întorcându-se la rugăciunile lui. Îi mulțumesc în șoaptă, ieșind tiptil. Mă îndrept spre sat. O pădure asemănătoare există și pe culmea unuia din dealurile de pe malurile lacului Săcălaia. Dar dacă pajiștea și mănăstirea s-ar scufunda!...Îmi duc mâna la gură. Am ajuns la stația de autobuz, amplasată chiar în fața unei troițe reprezentându-l pe Iisus răstignit. A luat El asupra sa și păcatul Ilonei? Nu am răgaz să meditez, autobuzul sosește.

Ajung pe înserate la Dej, Emil și Maria se miră că m-am întors atât de repede.

- Ce-ai prins Tati? - mă interpelează Emil, abandonându-și bicicleta și sărindu-mi în brațe.

- Mai nimic. Uite colea doi pești mai acătării. Desfac ranița și-i arăt linii.

- Vai ce frumoși sunt! - exclamă copilul bătând din palme.

- Ți-e foame? mă întreabă Maria aprinzând lumina de exterior, așezând masa și scaunele pliante pe iarbă, în curte.

- Nu prea, totuși aş mânca o supă caldă.

Ne așezăm la masă. Mama mănâncă în casă privind la televizor o telenovelă care începe și se termină cu o melodie, în restul filmului toate personajele plângând continuu.

- În concediul acesta nu mai plec la pescuit! - hotărâsc ritos la sfârșitul mesei.

- Foarte bine! - mă aprobă familia entuziasmată.

Zilele următoare culegem merele căzute pe jos în livadă, le zdobim și le punem în butoaie la fermentat, ca să le facem la iarnă palinca la care ne închinăm ca la o icoană. Ne ajută și Emil, când nu vin copiii vecinilor la joacă.

Sosește din păcate și ultima zi de concediu. Ne facem bagajele, încărcăm cu mere mașina până la refuz, ne luăm rămas bun de la mama, lăcrimând ca în seriile spaniole și revenim în București.

***Cântec pentru dacii noștri
(variantă)***

*Dacii nu se dau pe bonuri, dacii noștri nu se vând,
Nu-i mai prognozați în roluri astăzi, mâine și oricând.
Dacii nu se dau valută, nici pe lei nu se mai dau,
Sunt o stirpe absolută, cum cândva, demult erau.*

*Dacii nu-mblânzesc orașe, ei numai în sate mor,
Cu trecut bolnav în oase, încă mai au viitor.
Dacii merg spre niciodată, dacii plâng în nicăieri,
Să mai nască înc-odată țara lor din zi de ieri.*

*Dacii noștri-și sorb tăria de din cronici și mereu
Dau în leagăn România ca pe-un unic Dumnezeu.
În zadar voiți a-i smulge, în zadar mitraliați,
Dacii nu pot fi nicicum din țara lor concediați.*

*Dacii nu se dau pe pâine, nici pe vin cu prea mult rost,
Dar sunt încă convertibili, precum pururea au fost,
Niciodată-n tron suspusii și nicicând fiind barbari,
Dacii noștri sunt martirii libertății noastre mari.*

*Dacii nu se dau credite, pentru ei nici bănci n-avem,
Dacii noștri n-au probleme, știu, la sigur, că suntem.
Dacii sunt doar dacii noștri și numai astfel vor fi,
Visul lor și-acum rămâne visul nostru-n orice zi.*

*O, doar ei ni-s grea valută, și-s valuta cea mai grea,
Neam din loc să nu-i strămute pe sub nici o altă stea.
De la daci să-nveți trăirea, de la daci să-nveți să mori.
Vai de țara ce nu-și are dacii ei nemuritori!*

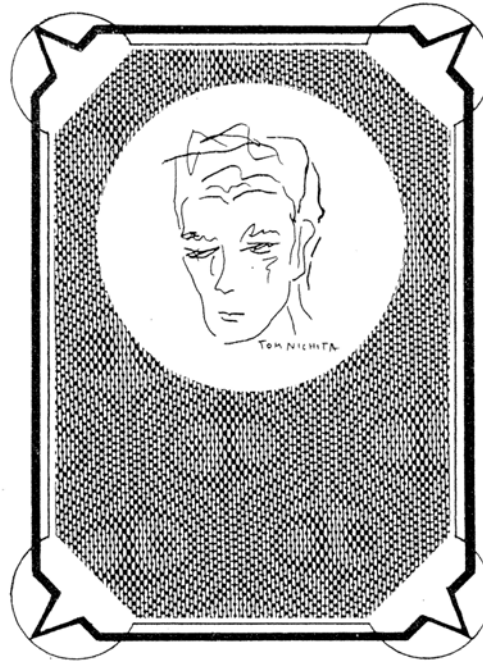
Semn de carte

*Tu ești pentru mine ca un semn
de carte
parfumat, delicat, discret,
așezat în mijlocul vieții,
care-mi numără zilele
ca pe niște pagini,
citesc și recitesc, scriu și rescriu
și mă opresc mereu la același semn
care-mi marchează sensul și destinul,
mi-au trecut prin mână atâtea cărți,
atâtea întâmplări nenumerate
încât pot să spun, cu mâna pe inimă,
că acum, abia acum, cartea unică,
pe care-o citesc cu nesațiu,
mereu nouă, mereu răscolitoare,
ești chiar tu,
cu pagini ciudate, nebănuite,
ce-așteaptă tăcut să fie descifrate,
e toamnă, plouă încet,
nimic nu-i mai plăcut decât
să ascult muzică, să privesc în tine
ca-ntr-o carte,
deschisă mereu la o altă pagină*

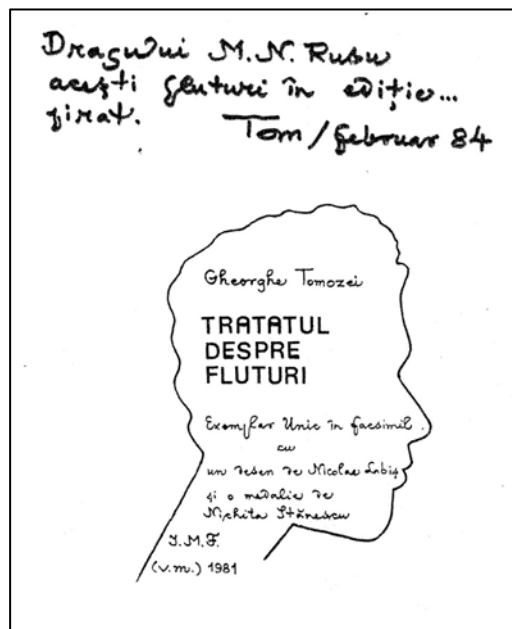
Punctul și virgula

*Omul este un punct de întâlnire
dintre divin și terestru,
el este har, mister, lumină,
dar și piatră, umbră, clipă.
Punctul este cerc, esență,
perfecțiune,
în orice punct, el este egal cu sine,
o infinitate de puncte, de cercuri,
vizibile și invizibile,
cerul și pământul,
ziua și noaptea,
eternul și efemerul,
într-un punct : Omul.
Dumnezeu a creat Omul
după chipul și asemănarea sa.
Omul repetă actul creației
aici, pe pământ,
trudind, iubind, privind
totdeauna spre Cer,
nemurind.
La capătul vieții, unii pun punct,
alții o virgulă,
fiindcă mai e ceva,
un rest care rămâne aici,
în amintire, în lucruri, în opere
sau se mută Dincolo,
în alte dimensiuni,
să dea socoteală
de rostul lor pe pământ
sau să asculte
o muzică divină,
corul îngerilor*

Coperta cărții
Efegie de Nichita Stănescu

Coperta interioară

M.N. RUSU

O carte-pirat: Gheorghe Tomozei, “Tratatul despre fluturi”

Gheorghe Tomozei în
București, la doi ani
după ce a scris
Tratatul despre fluturi,
Sinaia, în 1980

Când, în Bucureștiul siberian din iarna lui 1984, mă întâlneam cu Gheorghe Tomozei la “Berlinul” din Sărindar, pentru a vărsa o “lacrimă Christi” în amintirea prietenului nostru Nichita, abia plecat dintre noi, nu bănuiam că Tom va veni cu o surpriză de proporții. Venea, zic, cu o carte de dimensiuni liliputane facsimilată și creată de el însuși, intitulată “Tratatul despre fluturi”, “Exemplar Unic în facsimile, cu un desen de Nicolae Labiș și o medalie de Nichita Stănescu. I.M.F. (v.m.) 1981”. Pe coperta ei interioară, Tomozei mai scrisese și o dedicație: “Dragului M.N. Rusu, acești fluturi în ediție-pirat.Tom/februar 84.”

Țineam în mâini o ediție bibliofilă și nu-mi venea să cred că “suavul anapoda”, Tomozei, vorba vine, era capabil de a scoate o ediție-pirat într-o vreme când spicele gerului de afară desenau pe geamuri dinții de rechin ai unei realități pe cale de sabordare.

Trec peste emoția mea în fața generosului și curajosului gest prietenesc al lui Gheorghe Tomozei – un Tomozei de la o vreme închis în el însuși, hieratic ca prințul din Elsinor, din care s-ar trăgea, vorba “regelui” Nichita... Răsfoiesc și citesc rapid bijuteria tipografică din mâinile mele, nescotând amândoi niciun sunet, deși locanta era goală, doar ici-colo câte un chelner zgribulit și jerpelit ca un pinguin de la Zoo, lipit de pereții ce se vroiau să fie sobe, deși “n-avem gaze”, zicea câte unul dintre “pinguini”, noi zâmbind pe sub mustață la auzul unor asemenea vorbe. Adică, gaze, de ce nu?

Au trecut de atunci aproape trei decenii de viață scindată. Credeam că această cărticică unicat îmi era pierdută, când, în seara de 30 spre 31 martie, răsfirând niște plicuri învechite din “Epoca de aur” și celuloză reciclată, dintr-unul din ele cade “Tratatul despre fluturi”, precum ar cădea epava unui fluture din crisalida lui anonimă.

Văd “medalia” lui Nichita încastrată frumos pe copertă semnată TOMNICHITA, o semnătură congeneră, și-mi dau seama că e chiar ziua de naștere a Marelui Blond. Nu pot să nu-mi fac cruce și să nu zic că nu există un înger al manuscriselor, al documentelor, cel puțin în cazul confrăților de cruce Tomozei și Nichita Stănescu...

Dar să ne întoarcem la obiectul miraculos în discuție.

E o carte bibliofilă, în genul colecției Lilliput din vechime, gen în care a mai fost reprodus și *Luceafărul* lui Eminescu, prin anii 60, însă fără a fi o ediție-pirat, precum este “Tratatul despre fluturi”. După cum se vede în facsimilele din pagina revistei, versurile sunt caligrafiate de Tomozei,

cum altfel? Ele însele fiind ca o ilustrație în sine pentru suavitatea lor de fluturi alb-gălbui într-o iarnă a anului '81, la Sinaia, notate de la 1(9) la 36, anul de naștere, bag seama, al lui Tomozei: “urăsc zăpada lor nechemată ce nu albește” (29).

Poetul avea dreptate, era o zăpadă nu nechemată, ci maculată. Gheorghe Tomozei trecuse și trecea printr-o criză existențială și de creație, care refuza să se mai autocopieze prin această ediție liliputană, ascunsă de ochii roșii ai unei cenzuri mai roșie ca oricând, căci “îmi calcă pleoapele roase cu lungi trenuri de marfă”(21). E o ediție scoasă sub oblăduirea suavei prietenii a lui Valeriu Matache (v.m.) de la Întreprinderea de Mecanică Fină din București, nimeni altul decât același prieten cu Nichita, Tom și Ion Donoiu, numismatul.

Nichita Stănescu studiind monedele romane, consiliat de ing. Valeriu Matache, editorul *Tratatului despre fluturi*, în tiraj confidențial
(Foto: M.L.Cristescu, colecție particulară)

Cartea are dimensiunile 9/10 cm. E trasă într-un tiraj confidențial (Tom nu mi-a spus cifra acestuia) și are doar 10 păginuțe din carton special, cuprinzând 36 de stanțe lirice, subsecvent polemice. Ea mai reprezintă, în descifrarea mea, testamentul premonitoriu al poetului ce avea să sufere o operație pe creier – nu “spălare”, ci o “operație” editorială care nu figurează în bibliografia poetului din dicționarele și istoriile literare semnate de Aurel Sasu, acad. Eugen Simion, N. Manolescu, Alex Ștefănescu, Dumitru Micu, cu excepția iscusitului vânător de iele și sechele Marian Popa, cel din “Istoria” sa “de azi pe mâine”, în care despre această ediție nu precizează editura, anul și, mai ales ... sursa.

Dar ce ne spune “Tratatul despre fluturi” al lui Gheorghe Tomozei?

Îl recitesc a nu știu câta oară, oricum, aici, peste Ocean, întâia oară, și, cum spuneam, deși este o carte testamentară, cu un lirism enigmatic, aparent evanescent ca polenul de pe aripa fluturilor care îți rămâne pe degete, e scris la trecerea dintre ani, poetul ținând să fie fluturele care iese din “lemnul crucii”, al lui Hristos, nu-i așa, cu toate că numele acestuia nu este pomenit, însă este subînțeles dramatic: “...Fluture: parafa cu herbul/ celui vândut pe treizeci de fluturi”. (1) De cine? Vom vedea.

Sau: “imponderabil rege al Insomniilor/ fără preț / fără greutate/ numai că atunci când se așează peste piramidă/ piramida se-ngroapă în nisip/ preț de un cap de om” (14).

Sau: “e neînsemnat rezid menajer/ la casa îngerilor/ dar e și tutunul ce pâcăie/ în pipa lui Diavol” (19).

De aici încolo, intrăm în imperiul profețiilor neștiute ale lui Gheorghe Tomozei, - miraculos fluture răzvrătit – și al samizdatului născând din anii 80. Era doar începutul...

Tratatul despre fluturi

1.
*... Fluture: parafa cu herbul
celui vândut pe treizeci
de fluturi*
2.
rană zburătoare
3.
(el se târăște zburând)
4.
*e uriaș înălțat
pe potcoava de ceară
și e iepure
zburând cu urechile*
5.
*e compus din pieile jupuite a două
jumătăți de boabă
de rouă*
6.
*scoică plutind
cu cheutorile în aur
dezvelite*
7.
așa sărută el; bătând din aripi
8.
și e chiar rumegușul unui sărut
9.
*e talașul ondulându-se
sculat din scândura
sicriului*
10.
dar e și o moară a durerii
11.
*(e chiar durerea
și uitarea și singurătatea*
12.
e mirarea
13.
*vitraliu de lapte-nchegat
armură războinică a vinului
lacrima pălmuită*
14.
*imponderabil rege al Insomniilor
fără preț
fără greutate
numai că atunci când se așează
peste piramidă
piramida se-ngroapă în nisip
preț de un cap de om*
15.
*cu o mână de fluturi
aruncați peste chip
se ia o bună mască mortuară*
16.
*fluturele e
oglindea pusă la gura iernii
spre a se aburi de viață
ori de moarte*
17.
Carte cu foi de aer
18.
*monedă cu între avers și revers
un trup de vierme
(știu și un fluture
fals)*
19.
*e neînsemnat rezid menajer
la casa îngerilor
dar e și tutunul ce pâcăie
în pipa lui Diavol.*

și disperarea)

20.
pâlpâie de spaime
dar poate și țiglă pe acoperiș
la cazarma gladiatorilor

21.
îmi calcă pleoape roase
cu lungi trenuri de marfă

22.
nu ține de sete
dar unul singur
bea Nilul

23.
nu ține de foame
dar unul singur
devoră un cal uriaș
cu cătană pe el și cu
sabie.

24.
nu poate pune coarne
instalat confortabil pe buzele
iubitei

25.
seamănă cu o pasăre
care chiar e
(la clinica fluturilor
făcându-se disecția unui cap de
mort
s-a găsit în el
un vultur contras)

26.
poate trece oceanul
purtând în burtă mașinării felurite
negustori de fildeș miniștri
și stewardese pulpoase

27.
când se ciocnesc doi fluturi
la ecuator
ninge

28.
îi iubesc
dar mai ales urăsc urma lor
șovăitoare rotundă
ca glonțul înfipt
în zidul condamnaților
la moarte

29.
urăsc zăpada lor nechemată
ce nu albește

30.
fânul lor care-mi umple patul

31.
le urăsc monstruoasele trupuri
părelnice
într-o lume (și fără ei)
fluidă
și în clătinare

32.
ei curg
de pe obrazul mărului
peste mărunta mea liniște
și-o dizolvă

33.
îi cert
și îi iert

34.
pe frânghia zborului lor
evadez din viață în vers

35.
cu străveziul lor
mă pot înveli

36.
până ca mâine
să mă închid și eu
într-un biet fluture
de lemn...

Sinaia/ iarna 1980

gălbenuș

și sferele au
gălbenuș
ca și pământul
celulele
și sistemul solar
și așa mai departe
fiecare dintre ele
ca întreg
dar și ca gălbenuș
în alt întreg
la rândul lor
deci
parte
gălbenușul pământului
este de oțel
albușul
de lavă
și coaja
coaja este de pământ
și de apă
în care toate
gălbenușurile
pământești
la rândul lor
se-ngroapă
gălbenușul sistemului
solar
este soarele
albușul
planetele
și coaja
jur împrejurul
cu transparențe cusut
și toate
împreună cu alte
gălbenușuri solare
formează albușul
galaxiei
rotindu-se în jurul
gălbenușului ei
nevăzut

gălbenușul sferei
este punctul
cu centrul perfect
albușul și coaja
sunt restul
proporționalitatea
nu mai contează
existența eternă
este caracteristica
principală
a acestui obiect
gălbenușul celulelor
este nucleul
protoplasma
albușul
și coaja
membrana comună
mortarul
mortarul dintre
cărămizi
ele formează cetății
cetății în mișcare
dinozauri
bacterii
moluște
omizi
universul singur
are miliarde de
gălbenușuri
cocoloașe făcute
din miliarde de galaxii
albușul universului
este eterul
iar coaja
coaja
misterul
nu are margini
zic unii
universul e raiul
iar alții
pământul e numai una

dintre celulele acestei
blestimate
pușcării
pușcărie sau rai
ce mai contează
când toate pe lume
au gălbenuș
precum acest poem
cu titlul din gălbenuș
albușul
albul hârtiei
și coaja
ei bine
coaja
cer iertare
din întâmplare am
spart-o
și s-a împrăștiat fără
să vreau
prin litere
tuș
gălbenușuri există
pretutindeni
de la universuri
până la atomi
unele orbitoare
altele nevăzute
și toate revarsă
cu albușul eter
printre cojile sparte
înțelesuri neîncă
pricepute
înflorind galaxii
uimitoare grădini
pâlpâitoare
de meri înflorind
din alte adâncuri de
cer
până aici
atârând peste noi
de crăcile cereștilor
pomi

Itaka

*în absolut te întâlnesc la întoarcere
nu-ți face griji ulise
suntem același sânge în originea
principiului
cum mă adaogi spiralei prin variate
replici
la care nu s-a gândit schleiermacher
repovestindu-l pe homer
cu personajul infestat de păcatul intrat
în nemoarte
condamnat să scornească nu spre lauda ta
ci a penelopei
iese fum în coșul muntelui vathi
prin umbrele de deasupra apelor ionice
după unghiul din care este privită povestea
colorează superb fenomenul*

Arhitectură

*în spațiul acestor felii de albastru marin
își joacă reflexele
egeea
precum păsările mării nedespărțite de țarm
casele albe în șirag fixează muntele
în briza parfumului de alge*

*în golf
se reglează spectacolul celor ce vin
și al celor ce pleacă
depărtări se întrepătrund
te simt în scena care nu iartă relativul
în spectrul coloanelor se conectează oglinzi
oglinzilor apei
în dragoste
e salubrizarea tăcerii
invadarea din nimic
prin arhitectura cu bolțile soarelui
de refren
se îmbină două ferestre*

THEODOR DAMIAN

Revista *Noi* (I)

Am în față revista *Noi*, smerit intitulată „casetă de literatură” (cu precizarea) „întocmită de Valeriu Anania (marele cărturar ajuns mai târziu, sub numele de Bartolomeu, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului), Nr. 1, Ianuarie 1970, Detroit, Michigan, USA, an în care era director la Departamentul de publicații al, pe atunci, Episcopiei Ortodoxe Române din America și Canada (condusă de P.S. Episcop Victorin Ursache).

În „Cuvântul înainte” care justifică apariția revistei, editorul/directorul ei precizează că publicând-o, „Nu ne-am simțit datori, vai! să umplem un gol; ne-am văzut nevoiți să golim un plin”. Evident, Valeriu Anania se referă la sine și la necesitatea de a scrie și publica, dar cu o altă importantă precizare: „Scriitorul se rostește nu pentru că are ceva de spus, ci pentru că nu are nimic de tăcut. Și dacă nu ajunge să spună tot -- ceea ce se întâmplă mai întotdeauna -- e pentru că el trebuie să gândească de o sută de ori mai mult decât scrie, și să scrie de o sută de ori mai mult decât publică.”

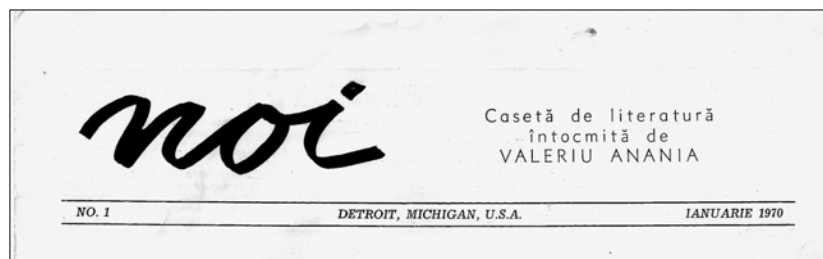
Și ceea ce este foarte important în privința hotărârii de a scoate această publicație, autorul textului își spune aici amărăciunea, e faptul că în revistele literare din țară nu se acorda spațiu publicistic pentru scriitorii ce proveneau din Biserică, și dacă se acorda, acesta era un privilegiu care „nu se poate obține fără un târg între umilință și mărinimie”.

În final, editorul informează publicul că revista nu își propune nici un program, nici un fel de școală, ci aceasta este mai mult o antrepriză personală unde va publica ce vrea și ce poate, în limitele celor patru pagini. El este deci - cel puțin în acest număr - unicul colaborator.

Așadar, ce alte titluri găsim în „Caseta literară”? În afară de cuvântul înainte, poemul *Trecere*, pe prima pagină. Pagina a doua conține „Pagini de jurnal” (29 decembrie, 30 decembrie, 3 ianuarie, 7 ianuarie, 8 ianuarie, 9 ianuarie), impresii despre atmosfera sărbătorească de după Crăciun din New York, amintiri din închisoare, gânduri despre lucrările sale literare. Și un fragment dintr-o piesă de teatru intitulată *Viscol*.

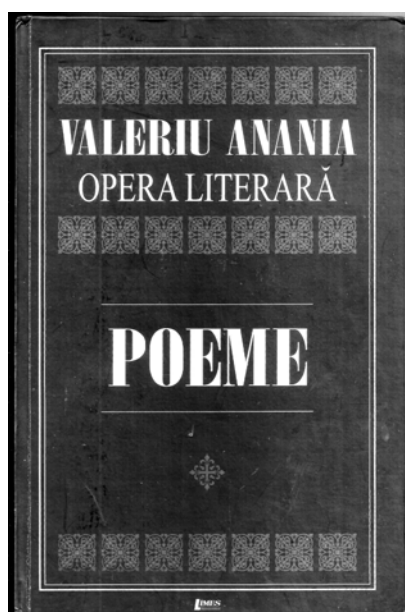
În pagina trei găsim totuși un colaborator străin, Donald W. Baker cu un poem în limba română, *Așteptăm*; dacă nu ar apărea sub rubrica „Din noua literatură americană”, am putea considera că numele autorului e un pseudonim (poate chiar al editorului). Dar nu, Baker este un poet american, doar că revista nu precizează cui aparține traducerea poemului. Înțelegem că e a lui Valeriu Anania.

Tot în această pagină V. Anania publică o tabletă despre o întâlnire a sa cu Arghezi, intitulată *Gospodarul din Mărțișor*, precum și rubrica de o coloană *Aquaforte*, un fel de însemnări despre piesa lui,

Meșterul Manole, despre George Uscătescu și despre Virgil Brădățeanu. În sfârșit, ultima pagină are o proză numită *Urcușurile lui Măncă-Lemne*, o poveste ce ține de rubrica “Legendele Hawaiului” (după William D. Westervelt), o rubrică “Marginalii”, impresii de lectură, sau mai degrabă reflecții pe marginea lecturilor unde motivul reflecțiilor sunt volumul *Erasmus* al lui George Uscătescu și *Vămile pustiei* al lui Ioan Alexandru și mică în colțul din stânga jos, caseta de redacție, în care citim “*Noi*: Casetă de literatură întocmită de Valeriu Anania, 19959, Riopelle, Detroit, Michigan, 48203, USA”.

Acest număr se află într-un plic cu destinația George Alexe (aflat atunci în Kitchener, Ontario, Canada). Pe ștampila poștei citim data de 21.01.1970 (expediție) și data de 22.01.1970 (sosire la destinație).

Valeriu Anania, *Poeme*, vol. IV,
 Prefață: Petru Poantă,
 Cronologia: Ștefan Iloaie,
 Editura Limes,
 Cluj-Napoca, 2006

VICTOR TEIȘANU

Svetlana Paleologu Matta, *Calicantus: scene din viața lui Cristal*

“Calicantus...” (Ed. Augusta, Timișoara, 2005) ar putea fi o carte de învățătură, pentru că mustește de informație culturală diversă, aserțiuni memorabile de critică literară, comentariu filosofic, scene și întâmplări dintr-un destin omenesc aflat constant sub zodia lucidității și experiențelor abisale. “Scenele” autobiografice, consumate în deplină libertate necronologică, sunt alese cu exigență, păstrându-se doar momentele purtătoare de semnificație și simbol, capabile să definească o personalitate polivalentă. Două mărturisiri, frânturi de interviu, evidențiază rădăcina spirituală a personajului Cristal, nimeni altcineva decât Svetlana Paleologu Matta: “eu iubesc aproape exclusiv Europa” și “România mi-a rămas ca o primă patrie sufletească”. Într-adevăr, autoarea (Cristal), școlită în Apus și cu o serioasă experiență culturală europeană, se simte confortabil în mediul occidental, unde zborul spiritului și imaginației creative n-au fost niciodată îngrădite. Dar corespondența și relațiile directe cu intelectuali din țara copilăriei și adolescenței, precum N. Steinhardt, E. Papu, P. Anghel, I. Bădescu, G. Popa, Lucia Olaru Nenati sau G. Vulturescu au ținut-o la curent cu tot ce se petrecea semnificativ în cultura și literatura română. Pentru că, deși analizele sale pe tema singurătății ființei s-au dovedit atât de profunde, Svetlana Paleologu Matta n-a fost o solitară, cultivând permanent un sistem multiplu de legături, extrem de diverse, cu lumea exterioară. Climatul era cel al totalei libertăți, în numele căreia nici “fidelitatea nu constituia o virtute naturală”, periclitând o posibilă fericire și amintind de celebra sintagmă “familii, vă urăsc !”, rostită cândva de Gide. În “colecția” ei de prieteni, unii înrăurindu-i decisiv evoluția, se află britanici, canadieni, cehi, francezi, germani dar și români ai diasporei. Fiecare a contribuit cu ceva special la edificarea entității finale, acel prețios “cristal”, în egală măsură compact și fluid, așa cum, încă de la Heraclit, *logos* și *physis*, două contrarii beligerante, sunt într-o armonie inexplicabilă și de neseplat.

Evoluția lui Cristal se desfășoară practic între granițele literare ale bildungsromanului. Pentru că arhitectura cărții, dincolo de secvențele de istorie literară și de interpretare filosofică pură, conține texte epice de cea mai bună calitate, precum și multe personaje vii, conturate de mâna unui portretist înzestrat cu har artistic și stăpânindu-și dezinvolt instrumentele. Se cuvine să observăm dualitatea partituri: când creionează personaje și scene de viață concretă Svetlana Paleologu Matta devine subit prozatoare, situându-se ferm în literatură; când comentează cărți, scriitori și filosofi europeni își construiește discursul adecvat analistului, cu toate cele specifice. Și trebuie să recunoaștem că autoarea posedă o rară capacitate de penetrare în fenomenul artistic, fie că vorbim de poezie, muzică sau arte plastice. Așa cum impresionează și acuitatea cu care se mișcă în spațiul

vast al gândirii umane, excelând mai ales în observarea antichității, a idealismului și raționalismului occidental de secol 19, dar și în investigarea excrescențelor acestora din veacul 20, majoritar orientate spre aspecte existențial-ontologice. Punctul nodal al cercetărilor pe tărâm filosofic l-a constituit Heidegger, cel care în 1927 publica opera sa de căpătâi *Sein und Zeit* (Ființă și Timp), unde Svetlana Paleologu Matta caută o nouă cheie pentru reinterpretarea liricii eminesciene. Chestiunea ființei abordată de Heidegger va aduce spotul de lumină necesar în definirea abisului ontologic la Eminescu. Acesta ar fi, în esență, drumul pe care vrea să-l urmeze Cristal, într-o devenire dramatică, implicând numeroase autodepășiri, precum cele preconizate de Nietzsche prin gura lui Zarathustra. Un parcurs plin de urcușuri epuizante și de impasuri descurajatoare. Pentru că în arealul gândirii conexiunile sunt nenumărate iar Cristal, aventurându-se aidoma eroului romantic, nu acceptă sub nici o formă improvizația. Așa că i-a “vizitat” temeinic pe Heraclit și Parmenide, pe Platon și Aristotel, pe G. Bruno și Pascal, pe Kant și Nietzsche. Urma desigur întâlnirea hotărâtoare cu Heidegger. Între timp Cristal era tot mai îndrăgostită de Eminescu, dar nu întâmplător: oare nu este poetul chiar cugetătorul care coboară în adâncimile spiritului, spre vis și inconștient ? Adică acolo unde Nietzsche credea că are loc activitatea noastră principală, un teritoriu care, după Freud, trebuie delimitat științific, ca “provincie” fundamentală a sufletului.

Frapează la Svetlana Paleologu Matta, alias Cristal, imensul talent comparatist, facilitatea cu care descoperă similitudini și punți de legătură între artiști de facturi și structuri diferite, din epoci diferite, dar și între stiluri și opere aparent divergente. De altfel, Cristal își contraria colegii și profesorii încă din studenție, când îi comenta laolaltă pe A. Daudet și Matisse. Însuși titlul cărții, *Calicantus*, reproducând numele unui arbust care înflorește iarna, cu delicate petale galben-verzui și roșii, ca sângele și vinul liturgic, provoacă analogii mai mult decât profitabile estetic. *Calicantus* este “un simbol al vieții spiritului”. Înflorind iarna, amintește de cele *Patru cvartete* ale poetului T. S. Eliot, unde, la vârsta senectuții, există și grația unei “primăveri de iarnă”, ca speranță și compensare spirituală. Tot într-un context comparatist îl vom găsi pe Eminescu lângă Heidegger, existențialistul german, cel care formulează *Dasein*-ul, lăsându-se copleșit de singurătate și eșec, într-o luptă absurdă cu inautenticul și angoasa alienantă a lumii cibernetice. Putem citi aici, pe o altă treaptă a timpului, și drama gânditorului Eminescu, incompatibil cu veacul său.

La fel de incitante sunt și opiniile Svetlanei Paleologu Matta cu privire la poezie și poeți, la situarea artei și destinului artistice în diverse contexte sociale, spațiale și temporale. Întâlnim iarăși aceeași admirabilă mobilitate a spiritului, care găsește formulări, similarități și termeni de comparație acolo unde privitorul anost nici n-ar putea să privească. Agera intuiție a exegetei pare să-i fi asigurat lui Heidegger și pe acest teren o biruință definitivă. Svetlana Paleologu Matta subliniază de câte ori are prilejul că filosoful german nu este și poet, doar se exprimă poetic, utilizând un vocabular fără complexe profesionale. De aici derivă și des pomenita sa latură obscură. Într-un fel, Heidegger admite eșecul filosofiei

sale, câtă vreme aceasta este și vrea să rămână o construcție rațională, dar nu și al ființei umane în general, care păstrează dreptul la vis, la zborul spre înălțimile (și adâncimile) imaginației, îngăduite dintotdeauna artei. Aici pașii filosofului german se îndreaptă predilect spre Hölderlin, iremediabilul visător și solar. Se pare că geniile (nu toate!) mai au uneori o armă imbatibilă: refugiul dincolo de rațiune, în propria nebunie. Nietzsche vedea în demența geniului o “spărtură în adâncime”, oferind spiritului maximă libertate și experiențe altfel imposibile. Așa s-au petrecut lucrurile cu Hölderlin, Novalis, Poe, Nerval, Rimbaud și mai nou cu americanul A. Ginsberg, el însuși consumator de halucinogene, cel care “dialoga” cu Appolinaire la mormântul acestuia, declarând că, într-o civilizație detracată, “voi muri pentru poezia care va salva lumea”.

Din seria extravaganțelor comparatiste face parte și paralela între J. L. Borges, argentinianul europeanizat, în ipostaza sa de poet, și Eminescu. Se știe că Borges a cultivat limbajul abstract, obscuritatea calculată, mergând către Valéry, cel care teoretiza “fabricația” poemului și rigoarea științifică, astfel încât produsul finit să fie o “sărbătoare a intelectului”. Este genul de poezie care solicită colaborarea cititorului, liber să descopere sensuri proprii. Spune Borges: “cine citește versurile mele, le inventează”. Ținând de o cu totul altă poetică, versul eminescian ascunde și el mai multe învelișuri, stratificări care așteaptă să fie devalate. Dar exegeta găsește convergența celor doi poeți în izvorul lor comun de gândire, Kant și Schopenhauer, având ca bază starea dubitativă și nevoia organică a cufundării în vis. Însă adevărata măsură a măiestriei sale comparatiste este comentariul Svetlanei Paleologu Matta din interiorul unui interviu acordat Luciei Olaru Nenati cu tema “Eminescu în constelația poeziei europene”. Investigația, în stilul inconfundabil al exegetei, presupunând zboruri, planări și picaje derutante pe suprafețe întinse, fără constrângeri didactice, constituie în final o demonstrație de forță și virtuozitate hermeneutică. Afirmății surpriză, verdicte și concluzii șocante prin originalitate, într-o fluență lejeră și cuceritoare, sunt tot atâtea motive să revii neconștient asupra lecturii, ca în fața unor texte primordiale. Svetlana Paleologu Matta vede în poezia europeană un liant cu forme proprii de manifestare în diversele epoci creatoare: umanismul, acel fabulos produs al antichității greco-latine, resuscitat mai apoi de Renaștere, Iluminism, Romantism. Din păcate secolul 20 a fost unul al desacralizării furibunde. Era tehnocibernetică face din om un funcționar al mașinii, golit de sentimente și emoții. Trăim un soi de umanism tehnofil, utopic și alienant. Din acest marasm care alterează fibra ființei, exact ce-l îngrozea pe Heidegger, nu putem scăpa decât prin terapia artei, care și ea se adaptează treptat, acceptând ingerințele virtuale ale computerului.

Și dacă devenirea lui Cristal începea cu Eminescu, lucrarea Svetlanei Paleologu Matta, asemeni unei minunate călătorii inițiatice, se încheie tot cu poetul “nepereche”, precum în mitul Veșnicei Reîntoarceri transmis nouă de Nietzsche. Câteva interviuri “provocate” și puse în pagină de Lucia Olaru Nenati, care se numără printre prietenele statornice ale cercetătoarei din Elveția, sunt un bun pretext pentru noi și ample survoluri

peste nemărginirea eminesciană. Firește, într-o ordine cosmică, nici întâlnirea dintre Svetlana și Lucia n-a fost întâmplătoare, totul petrecându-se sub semnul iubirii comune pentru Eminescu. De altfel Paul Anghel, prozatorul, le numea pe amândouă, cu o expresie inspirată, “logodnicele stelar” ale Luceafărului. O relație umanistă de bun gust, grație căreia istoria literară s-a îmbogățit cu noi și consistente abordări despre miracolul eminescian, tragica ilustrare a geniului nostru național. În plus Svetlana Paleologu Matta scrie, cu aceeași feroare a stilului, și despre poezia Luciei Olaru Nenati, aplicându-i nuanțele sale tehnici de tatonare critică. Svetlana Paleologu Matta distinge la poeta botoșăneană, dincolo de pecetea eminesciană, ontologia “ființei verzi”, abisală și de neanalizat, caracterizând un întreg și misterios drum orfic. Conform exegetei, Lucia Olaru Nenati deține o “artă muzicală” proprie, cu rădăcini arhaice în melosul popular, dar și o “etică a frumosului”, practic “drumul de salvare, un drum spre Dumnezeu”. Pentru că oricum, doar prin prisma artei poți medita creator și fără eroare, consonând astfel cu Pascal care susținea că a gândi rău este imoral. Probabil de aceea cartea se încheie, patetic, tot cu o trimitere la Heidegger. Acesta credea sincer că lumea de azi, golită de esența umană, nu poate fi salvată decât prin poezie.

EUGEN EVU

Anima...

Mic eseu despre poezia Paulinei Popa

*Scrisul rămâne o artă pe deplin umană și divină,
scriind poți face acel semn ca abisul în care să se resoarbă lumile,
scriind, hârtia poate lua foc de lumina lui Dumnezeu...*

Cezar Ivănescu

Venind în poezie “cu mâinile în flăcări” și neatinsă de “ghilotina sinelui”, Paulina Popa își străbate - inversând timpul propriei durate, în amonte, itinerariul la modul inițiativ și deopotrivă cathartic. Poemul ei este continuu, întrerupt de titluri, conectat *ad literam*, ingenios ca o broderie, curgere canonică, de la carte la carte, iar titlurile sunt doar praguri care saltă ca niște diguri - sau praguri de cascade - în sus, acolo unde sunt cuiburile cerești ale revelației... Simpla ordonare a textelor devine divinație și o nouă cântare a cântărilor peiorativ zicând. Arta poetei devence este incantație și vrajă semantică, dezimerdătoare și dedicată psalmic Iubirii. De oriunde preiei lectura, ca parte, se restaurează osmotice întregul. Construcția este una aproape simfonică, ritmând oratoric un discurs ce pare a sui dintr-un abis de oglinzi. Reproșul oximoronic din “Îngerul electric” s-a estompat, o acalmie de iezer înfiorat de briza serii, clatină ușure metaforele- lotuși... Însăși starea ce ni se comunică cere la rândul ei comentariul liricizant, acesta venind din patosul irepresibil și dornic a se dărui, /cumineca/ prin feminitatea cvasi-maternală care o animă. Negreșit, avem între noi una dintre vocile cele mai autentice ale Poeziei, într-o prozaică lume, a unei

poezii ce iese levitând din condiția ingrată a Cenușăresei. Harul ca împărtașanie, este cultivat / ornamentic, prin cultură, fără a optura substanța pură, de rezistență, rezonantă, a mesajului: fierbinte, limpede și cuceritor. Cum cerea Jung, nu mai e nevoie de sacrificiu, creația însăși, ca *joc*, este bucurie și divinație pură. În această etapă a arderii, poetesa pare a fi atins autocunoașterea celei mai legice sentințe oraculare: “Cunoaște-te pe tine însuși”. Așadar Sinea. Blaga dixit: “O boală învinsă e orișice carte”... Boala aceasta este nu altceva decât moartea inversând durata, cea care chiar acum “lucrează” în noi, iar cuvântul-logosul luptă a salva duhul, paracletul, a-i amâna irepresibila *resorbție*. Drumurile, căile convergente, dinspre margini spre un virtual- latent centru (miez semantic) - dinspre Sinea poetică a Paulinei Popa, s-au reordonat odată cu primul experiment-primele două cărți - printr-o intuiție ultrafină a rostului cuvântului, ca scânteie a lui Iov. Actul scrierii a devenit act psalmic într-o paradigmă lucid asumată, în postmodernitatea anilor 80, când “directorii de conștiință”- ai sintezismului - perfidia cenzurii prin... autocenzură, instrument rece și otrăvit al “îmblânzirii balerinei cu biciul,” era menit, pentru foarte mulți ai generației noastre, a ne deidentifica, a ne induce surogatul “legii morale”..., și victimele acelei trauma activistice, la o revedere, sunt mult mai multe decât cele numărate de exegeții noii-vechi elite. Dacă Nicolae Manolescu numea aceasta “rezistența prin cultură”, alți exegeți ai “amarului târg” din literatura noastră, au înțeles că actul eliadesc, de tip *religiosus*, este cel ce poate duce spre “Calea regală”, definită de un Malraux. Un anume impuls intim, al acestei energii inefabile, s-a limpezit la Paulina Popa, inspirată mai recent de călătorii, de pelerinaje, în Iordania, Grecia, de unde poeta a sintetizat aproape jurnalistic, însă elevat, impresii ca *semne*, cărțile fiind “vietăți” iradiante, epistolare, așadar obiecte de cult, ale comunicării (elevate), cuminecării. De fapt, asta fac poezii autentici, dacă structura rezonantă-rezistentă, *anima*, cizelându-i limbajul plasticizant-revelatoriu, rezultă în ceea ce va fi Operă, *Opus: modus vivendi, ars vivendi*. Aparținând confesional ortodoxiei bizantine, Paulina Popa este preoteasa poeziei – așa cum titram un eseu despre d-sa, în *Luceafărul* lui Marius Tupan. Cărțile-vietăți ale Paulinei Popa au fost redefinite chiar așa “Cartea Iordania”, “Cartea Grecia” (Vâsla de ametist)... Un subiect de meditat al “mineralogiei” crustalice, ar fi de știut, din laboratorul cristalelor ei, nu ca vreo obsesie, ci ca intuiție a efectelor sporitor energetice și catalizatoare, dacă vreți, ale ritualicei scrieri... Una episodică, una a “pietrelor de hotar”, pe Calea spre Sinea feminină a însăși Materiei. Necum esoterică, necum alchemică, ci mai încoace, cercetătoare, scrutare de ... nadir latent... Paulina Popa are un simț pe care l-aș numi radiestezic, al nuielui de alun care devine minutar al prezenței energiei vitale, cosmice, în locuri anume, cum cele de întemeiere, de ctitorie monastică. Cărțile Paulinei Popa au darul de a reactiva în subliminal ubicua empatie a divinului. O abordare psihanalitică în acest sens (noimă) – va fi necesară, desigur, din partea unor maeștri. Poliedrismul cărților-cristale este un fel de artă a straniilor grădini japoneze, uneori arta ikebana. Poate că versul celebru al lui Odisseas Elitis, este cheie de boltă a acestei lirici:

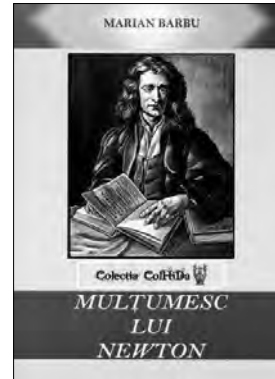
“Iar ca sentiment, un cristal”... Poate mai precis zis, “un cristal care curge”. Nu mă simt vinovat de afirmația d’antan, privind pieziș acest cristal: acolo, scânteind mirabil, aproape hipnotic, ca niște ferestre “ucise”, cum scrie undeva preotul din exil în Canada, Dumitru Ichim, am exprimat antinomia unei “cascade virtuale de orgasme”, ceea ce sublimare este, ceea ce divinație și mantră este.

ION PACHIA-TATOMIRESCU

Mulțumire mărului revelator de gravitație

După cum se dovedește prin cele patru volume de versuri publicate de Marian Barbu în anul 2012 – *Mulțumesc lui Newton*, Editura Sitech, Craiova 2012, 102 pp.), *Înfricoșata iubire sau statuile iubirii*, *Aproximări soresciene* și *Cuvântul, neîmblânzitul cleștar* –, livada cu merii lirismului marianobarbian este în deplinătate de rod, nu numai pentru descoperiri de noi soiuri de parfum, de cidru și de legi gravitaționale, ci și pentru redimensionarea lucrărilor edenice-melifere și de înalt-înțelepte academii cu unic balaur “admis” în priverile de Dumnezeu (că doar după a șarpelui spirală aburcătoare de tulpină și de coroană de arbore de Rai a modelat a noastră galaxie lactee). Și pentru că legile gravitației dau certe semne de rodire și coacere în măr – oriunde s-ar afla sacrul arbore întru cosmificare – de la culoare ionatană și golduită miere, până la delicat-delicioasă, în iarbă, cădere (a se scuza ivit-spontana rimă de interior), este firesc să aducă – autorul – mai întâi, mulțumiri lui Newton-descoperitorul de fenomen-cu-fruit-șaten căzut în creștetu-i, pe lotus, din grămadă, la o plimbare brevetat-boierească prin livadă... În acest sens giratoriu – și în toate cele – grăiește și cuvântul înaintător, *In illo tempore*, de unde rog a ni se îngădui spicuire: “Formularea titlului de volum *Mulțumesc lui Newton* s-a petrecut cu decenii în urmă, când eram fascinat de marile descoperiri științifice ale lui Isaac Newton. A fost chiar amuzantă circulația legendei cu descoperirea gravitației, ceea ce a făcut ca interesul meu contemplativ să sporească nebănuit. În vara anului 2011, am recitat poeziile / poemele din perioada 1958 – 1990, operând o selecție drastică a lor. [...] Constatând însă, în 2012, că foarte multe poeme sunt departe de a se încadra într-un univers newtonian proiectat a fi astfel, a trebuit să redactez un poem special în acest sens. Structura poemului are suficiente elemente de modernitate, conținând destule incizii narative. [...] Speculativ, într-un cadru larg (poemele reușite ideatic și estetic), se pot încadra în sintagma *filosofie a naturii*...” (p. 9).

Pentru Distinsul Receptor de Poezie mai trebuie precizat: (1) că marianobarbianele “restanțe lirice / epice din perioada 1958 – 1990” își fac

“întrearea” în ordinea alfabetică a titlurilor (desigur, în trei din cele patru volume: *Mulțumesc lui Newton*, *Înfrișoșata iubire sau statuile iubirii* și *Cuvântul – neîmblânzitul cleștar*); (2) că poemele din cei 32 de ani (1958 – 1990) își fac voltaicizarea lirico-semantic-sincretică din două epoci / etape distincte ale istoriei noastre literare: (a) 1958 – 1964 / 1965 reprezintă etapa ieșirii literaturii / culturii valahe din conul de umbră al stalinismului politic/cultural, din proletcultism, adică din “obsedantul deceniu” (1948 – 1958; anul 1958 este al retragerii Armatei Roșii / Sovietice din România – cf. Ion Pachia-Tatomirescu, *Generația resurecției...*, 2005, pp. 5 – 453); (b) 1964 / 1965 – 1990 / 2000 este epoca resurecției (1964 / 1965 – 1970 / 1975) și a paradoxismului (în poezia noastră, acest curent fiind fondat de generația Vasile / Vasko Popa – Nichita Stănescu – Marin Sorescu).

Grație eroului / eului marianobarbian, grație participării eroului său poematice la îmbogățirea orizontului cunoașterii metaforice – ca “jertfă a monumentalului arhitectural” – prin “autozidire de ens” în relieful armonic-spiritual al Valahimii, inclusiv sub umbrela filosofiei naturii (*supra*), dar și grație “lyricotelescopului” nostru din dotare, se cuvine a-i urmări cu atenție (“ieșită din comună”, fie aceasta și “Comuna din Paris”) elansările într-o cosmicitate, pașii / traseele din priveliștea ființătoare, evident, mai întâi dinspre cele din volumul *Mulțumesc lui Newton*.

În acest volum, liricul erou constată că “voința de a face pietre / nu e o povară a fiecăruia”, că, pe când închide el un ochi (asemenea unui romantic-celebru erou eminescian), “piatra se face stea” (*A face pietre*, p. 11), dar de-o vede “binoc[l]ular”, piatra, ca schopenhaueriană “voință și reprezentare”, “fuge rușinos” de sub fereastra-i, spre a [ne] declara, în ultimă instanță, “sus și tare”: “Timpul să-l omor în pietre / prin descântec, știu doar eu.” (*ibid.*), amețit de izbitura egoistă a săgii rostogolite de pe cocoșa lui Sisif, mai mult ca sigur, nu de adevărul știut (de-aproape două milenii și jumătate) și de Platon de Atena, cu privire la zalmoxian-dacica artă a busuioc-descântecului și a cicatrizării unei adânci răni de sabie, în vreo zece-cincisprezece minute, chiar și în teatrul de război (și nu-i vorba de epotții regi-zei-medici de Sarmisegetusa / Cogaion).

Și de-aici, mai pe galaxie la vale, macrotema timpului se ivește cu farmec, de nenumărate ori, într-o neasemuită bogăție de valențe încornolate în meditațiile eroului poematice (fără a mai lua în considerație poetica temporalității cu vocabulele-i din “casa” / “clasa” numelui – prin fragmentare / “unități de măsură”, prin compunere etc. –, din “casa” / “clasa” acțiunii etc.: an, atunci, bătrânețe, ceas, chindie, clipă, copilărie, dimineață, efemer, epocă, etern, maturitate, minut, noapte, oră, peren, prânz, prezent, săptămână, seară, secol, secundă, trecut, vârstă, veac, viitor, vreme, vremui, vremuire, zi, zori etc.).

Extraordinarul erou al poemelor lui Marian Barbu are cunoștințe despre “steatopigia” / “îngrășarea” timpului, despre “măcinarea” / “cernerea” timpului, despre “consumul” / “consumarea” timpului, despre “costumația” / “îmbrăcarea” timpului (chiar și cu pene / fulgi), despre “vremuire” (divină, desigur), despre “ucenicul-timp” – datorită mișcării / metamorfozei – la curțile / ogrăzile spațiului, despre “timpul-frânghie”,

despre “plânsul” timpului, despre “îngenuncherea” timpului, despre timpul “nașterii de Cuvânt / Logos”, despre speciile timpului – “timp-golaș”, “prieten-timp”, “timp-osana”, “timp-câine”, “timp-scoică” –, despre forme geometrice ale timpului (“triunghi-timp”): “Dincolo, cenușa, lângă apă / Vrea sporul de vârstă / pentru îngrășarea timpului” (*A treia vârstă*, p. 13); “eu cern timpul rămas / [...] / stampe de timp neconsumat” (*Am turturele*, p. 14); “Eu prin tine simt că vremuiesc” (*Cosit în august*, p. 23); “Înfășurate frânhii / de timpul neștiut” (*Curcubeul*, p. 28); “Timp – ucenic neascultător al spațiului / Stă galeș în vârf de piatră seacă / [...] / Stânca nu se prăvale, / Nici cu pene nu îmbracă timpul, / Numai cuvântul de rasă / Săgetează timpul golaș” (*Cuvântul*, p. 29); “Timpul pentru o zi, ca un gălbenuș de ou / [...] // Timpul se despică în ce-a fost...” (*Dincolo de vremea lor*, p. 35 sq.); “...dezvelesc femeile reflectate / ale timpului oarecare / rotunjit în negru” (*Ei, minerii*, p. 39); “Paznic timpului să fiu / Încălecat pe plânsul vremii, viu...” (p. 49); “E timpul când naște cuvântul” (*La miezul nopții*, p. 55); “Și timpul, prieten fără plecare” (*Măreț târziu*, 28 iunie 1983; p. 57); “Miroase a vatră arsă de timp...” (*Plouă*, p. 69); “timpul fuge dincolo de zare. // Singur, înstrăinat de timp // [...] // Pe cărarea timpului” (*Rătăcire*, p. 72); “...din gură până la asfalt / cuvântul timp, timp, timp. / Într-un triunghi de timp / nu voi mai fi piatră / [...] // Timpul meu / în osanalele voastre...” (*Să-mi plângeți doar timpul*, p. 77); “să vedeți timpu-de-apoi ținut în frâu” (*Sfat tuturor*, p. 78); “trece timpu-ngenuncheat / ca mielul blând de junghiat” (*Sub pod de lună*, p. 79); “timpul din destin să treacă ?” (*Suferință*, p. 81); “Timpul-câine nu mușcă” (p. 84); “Spargeți timpu-n scoică-nmiresmată” (*Valurile, copii bastarzi*, p. 92); “vine un timp / când pisicile mor în șoareci / și invazia...” (*Vă mai spun și-acum*, p. 94); “Ne leagă timpu-n gânduri / Ca vase plutitoare-ntr-un ocean” (*Vitralii*, p. 97) etc.

Admirabilul erou liric marianobarbian – ce are cuvinte-albine-de-aur în “limba-i matură” (cf. *Ca un fagure de miere*, p. 20) – se arată îngrijorat de durata somnului patern (“Tată, nu dormi prea mult – / în cimitir, își albește sângele / ca pietrele...” – *Ai grijă*, p. 12), de “fuga vorbelor de câmpie”, de osul de jar al frunții “ca un cântec de aer” (*Am văzut spaima*, p. 15), de ochii peștilor ce au “culoarea ferestrelor / [...] limpezite de ape” (*Bătaia cu ochii peștilor*, p. 16), cu mult mai înainte de era în care ens-ul s-a gândit “să-și scoată umbra afară”; totodată se arată interesat și de “mâinile furate în arhitectura [cucubeu]lui” (p. 28), sau de “calitatea cernoziomului, de “tropotul consoanelor”, de “vocalele [ce] stau ca medicii în halate albe, / gata să intre-n operație” (*A le înțelege*, p. 30), de “poetul ce s-a simțit certat” (*Dor de poezie*, p. 37), nu altundeva, ci numai “în cântecul privighetorii” etc.

Și după toate aceste “înminunări” prin labirintul “filosofiei naturii”, liricul erou al volumului de față găsește prilejul de a mulțumi și lui Newton, din profundul suflet al postumității teluric-celeste, pentru descoperirea lucrării gravitației în spiritul, în sublimările legii atracției universale.

Document Garabet Salgian

Deocamdată dau aici un document prețios pentru biografia ilustrului nostru pictor, din două puncte de vedere:

Este vorba de un certificat de excepție și de excelență, am zice noi astăzi, acordat în 1977 D-lui Garabet Salgian, pictor-iconar, de către Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Justin Moisesescu și de către Antonie Plămădeală, vicar patriarhal, șeful Comisiei de pictură bisericească, mai târziu Mitropolit al Ardealului.

Să se observe semnătura olografă a episcopului Antonie Plămădeală, viitorul mare scriitor, gazetar și teolog.

Iată, așadar, cât de prețuit era maestrul octogenar de azi, excepționalul pictor și iconar Garabet Salgian, cărturarul generos în idei și dăni, din parohia Bisericii „Sf. Ap. Petru și Pavel”, New York.

M.N. Rusu

poem de dragoste

*dacă ar veni Domnul imediat să-mi spună că în fața casei latră un câine aș
ști că în sfârșit distanța a venit acasă
- tot umbli și împarți la lume tot strigi și cauți în stea și degeaba degeaba
întorci că nimeni nu umblă desculț așa că mergi și mă lasă*

dar Domnul nu vine

*dacă printre fluturi ar veni roua dimineților sfinte să spele vedenia imediat
dar imediat aș ști că nu m-ai iubit*

dar roua nu vine

...nu vine

*dacă printre oameni s-ar afla îngeri toată lumina ar începe cu numele tău
ori de ce nu pe un câmp mare și verde iarba uscată*

dar nu se află

printre oameni și îngeri

uite

*dacă până acum și până mâine cineva ar pune un clopot la gâtul distanței
îți jur*

niciun câine nu ar lua după sine din desișul umbrei

dar clopotul nu

nu și nu

...până ieri

cântec din fericirile lui florian

mirelei dinu

*fă un spital din inima ta lasă poarta deschisă că vine să intre Domnul că a
înfrigurat distanței*

*fă un spital din inima ta lasă îngerii să intre că duc pe targă pe unul care
își caută mama în iarba duminicii*

*repede dar repede te rog fă un spital din inima ta că iată au dat cu var
peste cruce și nu se mai vede mortul din semne*

*vai vai te rog fă un spital din inima ta și lasă poarta deschisă că vine
femeia din tine să nască lumina*

*fă un spital din inima ta te rog și lasă în pântecul porții o cheie scrie pe
bilet numele meu și pune-l la poartă*

că nu mai știu cum mă cheamă

fă un spital din inima ta și lasă-l pe Domnul de gardă

IOANA DIACONESCU

Norul

Mai întâi se strecurase ușor
În pânzele lacului
Un lujer fierbinte
Oprise răcoarea să-mi pătrundă în
oase

Dar ce spun răcoare
Îmi fusese de-a dreptul frig
Și ceață fuioare de ceață
Constrictoare rapace
Se-nțineau către mine

În triunghiul de iarbă
Ascuns palpita dealul dezgolit
Și deasupra lui norul
Ah norul diamantin-cenușiu
În pasiunea lui de nor
Uluitor în febrilitate

Nici nu-mi venea să cred
Reîntorcerea verii
(Cu pasiunile ei trecătoare
În care alegeam ca-ntr-o tavă
cu semințe

Tu nu tu da
Fără iubire fără înlănțuire)
Mi l-a adus înapoi

Norul febril de demult
Cu diamantinul lui cenușiu
În pânzele lacului proiectând
Lujer fierbinte
Oprind răcoarea să-mi pătrundă-n
oase

Cu tot cu fuioare de ceață
Constrictoare rapace

Pur

În vântul acid
Nimic nu pare ceea ce este
Trompetele morții au asurzit
Peste câmpul oranj mantia
vrăjitorului

Gura metalică a înserării nu mă
poate smulge
Din adolescența mea care
se întoarce

El mă iubește pe un pat de flori
Și iar se întoarce
Te iubesc te iubesc
Spune cu gura închisă
Și cu uitătura lui
Strecurată pieziș
Pe sub gene
Mă absoarbe treptat în sinele lui
Ca o casă de melc ce-și înghite
avutul

Și-n splendorile roz ale verii
Mă cuprinde-ntre brațe
Atât de strâns atât de strâns
Încât stăruie asupra mea
Sufletul meu ce se deprinde ușor
Inima mea pe care și-o așează
în piept

Aerul pur în care-l primesc
Aura mea
Din jurul trupului său

Biblioteci arzând

Poate că o să măucidă
Paginile cărților
Cu hârtia poroasă unde se adună
Secole
Cu litere verzi arzătoare
Cărțile mă otrăvesc
Cu otrava lor impregnată în
porii hârtiei
Legată în flacoane aurite sub
Coperți de piele inscripționate
Aur apăsate pe pagini
Îl inspir mă înec în el
Înmoi degetul în gură
Apoi dau pagina și din nou
Înmoi degetul în gură
Otrava cu otravă
Se așează pe limba mea
Și înghit esențe de parfumuri tari
Smulse alambicurilor Doctorului
Faustus
Impregnate în pagini
În gâtleejul meu fierbinte
Clocotește acum
Știința magistrului
Otrava îmi acoperă viscerele
Îmbrăcându-le în aur
Deasupra mea
Se apleacă răpit de senzualitatea
morții mele
Însuși Prințul Morții
Moartea mea lentă
Care îmi închide pleoapele
pe jumătate
Și gura mi-o întredeschide
Ca să pătrundă prin ea
Oftând
În trupul meu neconstrâns
De aur

Acorduri post-traumatice

Si chiar de va fi să nu văd
Ochii mei poleiți vor fi
Cu-o vedere ascunsă
Întoarsă misterului aurului dăruită
Coroana reginei
Cel mai de preț giuvaier
Purtând în ascuns fără să
știe rugina și mana
Acorduri post-traumatice duse până
În octava ultimă
Golind pianul de clapele sale
Si de va fi să nu aud
Voi inventa auzul ca pe propria-mi
revelație
Nu vi-l dau vouă
Nu ți-l dau ție
Uraganele mărilor oceanelor nu pot
să mi-l smulgă
Lipit de pieptul meu crinul
Va izbucni
Parfumând ultimul văzduh
Al cetăților mele cucerite
Pe auz și pe văz
În armura de carne
În săgețile sale
În gura lui de leu
În care mă așez în liniște
Ca pe o undă de șoc
Din trupul perlei
Comoara acestei scoici
În care mă închid

Clopot

*Ding, dang,
ce clopot, Doamne,
pe pământ,
ding, dang,
ce limbă de alamă,
Doamne,
de parc-ar fi
un vânt
ce doar pe ea
o poate-atinge,
pe ea, ce vine-n
fiecare vară
și mă ninge!*

Recurs la poeme

*N-am scris eu poemele acestea,
Doamne,
m-au scris pe mine ele,
vinovate sunt,
Doamne,
de viața și de moartea mea;
pe ele, Doamne,
să le pedepsești
și nu pe mine,
pe ele, Doamne,
să le judeci,
că oricine
se-ntoarce-n ele
ca un strop de sânge
în ruine.
Pe ele, Doamne,
în viața-mi care vine!*

Cină cu Adam

*Se dedică lui Nichita,
înainte de a se fi născut!*

*Mâncăm,
tăcem
pentru trecătorul trup;
mâncăm,
tăcem
pentru netrecătoarele cuvinte!*

Rug

*Doamne, am rămas câțiva fără tine,
uitați sau dinadins lăsați,
la margini de meninge,
cu lacrimile gemeni,
cu degete de fosfor
și nu putem nimic atinge!
Până la flăcări
nu e nicio apă,
și doar cu iarbă
din alt cer ne ninge.
Doamne, lacrima se-ncinge –
Doamne, cine o va stinge?*

Stampă VII

*Ochiul de dropie al lunii
Clipește auriu peste lanurile
Urcând către cer odată cu
dealurile.
O adiere flutură flamurile argintii
Ale plopilor,
Noaptea își zidește tăcerea
În cercurile trunchiurilor,
În semințele pepenilor grei.
Tainice foșnete își împletesc
glasurile
Pe cărări, în ierburile Diacomesiei,
Tărâmul mistic cu fântâni de
miresme
Curgând de pe spinările gârbovite
ale gorganelor,
Cu flăcări verzi pe adânci osuare,
Cu nesfârșite popoare de păsări
Și turme de bivoli, de cerbi și
mistreți,
Cu ciopoare de iepuri și care
de pește
De sub ape ieșind.
Precum un vapor fantomatic,
Depart, un tren sfâșie liniștea
vastă,
Pe o mare de rouă trecând
Într-o direcție necunoscută,
Cum lumea noastră de astăzi...*

Domnișoara Pogany

Motto:
„Dintr-un bolovan coboară
Pasul tău de domnișoară.
Dintr-o frunză verde, pală,
Pasul tău de domnișoară”
(Nichita Stănescu,
În dulcele stil clasic)

*Chipul ei mângâiat de
Unduirea grea a părului,
Arcurile mari ale ochilor,
Pleoapele grele,
Ecrane pe care se derulează
Imagini de taină ale sufletului
Revelate numai Meșterului
Care le-a văzut în bolovanul amorf,
Topit până la încandescența
magmai
În matricea gândului său.
El a revelat extraterestra frumusețe,
Strania melancolie a feminității,
Inefabila senzualitate a clipei...
Domnișoara privește prin noi,
dincolo,
Dintr-o icoană bizantină
A Maicii Precista.*

Poemul – corsar îndrăgostit

*Poemul pe care ți-l scriu astă-seară, iubite,
A trecut deja prin vămile trupului.
Visătorul corsar nesupus, străpuns de săgeată,
Se întoarce la vatră... pe jumătate;
Precum Van Gogh, într-o ureche...
Poemul singuratic, fără pereche,
Cu inima - în coșul pieptului - arsă,
Cu un ochi viu, clarvăzător,
Cu celălalt sticlos și bizar,
Cu o mânecă fluturând pustie,
Între epolet și buzunar...*

*Aproape frumos, aproape fericit, aproape demn
Se întoarce corsarul spre împietrita-i cetate,
Boncăluind pe alei postmoderne cu piciorul de lemn.*

*Tu întâmpină-l, iubite, cu lumină-lină, cu vin, cu pâine,
Îmbrățișează-l ca pe fiul rătăcitor!*

*Șoptind sfios, cu jumătate de gură, sau – poate –
Răspicat, pe nerăsuflăte și-n năruire,
Îți va spune ceva despre o neînserată iubire...*

*Pesemne va ațipi apoi, aproape mântuit,
Sub coviltirul cărții, între nadir și zenit,
Acolo unde, în trecere, ziua de mâine
Lasă, generoasă, pentru astăzi, o hieroglifă, un semn.*

*Va ațipi tresărind, simțind în vis, că aieva îl dor
Inima scrum, urechea lipsă, ochiul de sticlă,
Mâna pierdută și piciorul de lemn...*

*Ușor ca un colibri, ca o neprefăcută mirare,
Ca un suspinat haiku pe care mi-l scriai, mie-anume, tu,
În palma ta se va odihni, întreg, într-un târziu,
Corsarul nesupus, poemul rănit – inocent dezertor –
Pe care, iubite, în fapt de ziuă, ție-anume ți-l scriu.*

„Iarba mireasă”

V.I.Ciutacu este un baladist din vârful de munte. A luat cu el toată zestrea și simțirea din basmele noastre cu Cosânzene (mai moderne), Feți Frumoși (cam secesioniști), cai albi, Soarele și Luna, și le-a descifrat altfel decât înaintașii săi simbolizști, într-o semantică naturistă și mai ales frisonată emoțional.

E o poezie arhetipală de o rară gingășie și sacralitate muzicală:
“Dă-mi, Doamne, geruri cumplite,/ să mi se lipească mâna/ pe clanțe
ruginite.../ Dar, nu-mi da, Doamne, nu-mi da/ clipa care vine/ fără de ea/ și
fără de Tine!” (Rugăciune). M.N. Rusu

VASILE IOAN CIUTACU

Poetul

El,
singurul ce mai cară prin sânge
ciorchine de lacrimi și pe care le picură în timpuri de secetă...

Spre exemplu
-azi- când satul este marcat pe harta sufletului
doar cu-o cruce de piatră cioplită de cei care îngropați până la brâu
așteaptă o mână-nsorită pe umerii reci...
- Acea cruce de piatră mai grea decât timpul
din care cauză găștele sălbatice - precum niște
cărți poștale netrimise - nu mai vin dinspre iarnă prin memoria lor...

Ori,
atunci când tu pleci din dramul lui de echilibru
că nu știi de ce ține atât la lampa cu gaz aprinsă
și la fluturii ce-ți brăzdează într-una rochia de nuntă...

El,
care lasă ușa deschisă pentru căutătorii de comori
ce-au plecat în zori
ca urmele lor să vină până-n conturul icoanei...

Și pe când,
toți sfinții din turla bisericii trag de frânghia clopotului
în speranța că-n fața altarului mai sosește cineva
pentru duminicatul acela de pâine
frământat de Iisus...

El,
care îi incomodează pe cei ce se izbesc
de făptura lui firavă ca de un trunchi viguros
și din care dau atâția lăstari în stare să-l răzbune
- cuvintele - ...

El,
o rană unde, adeseori, s-ar odihni până și soarele...

Primăvara

*Să vorbim de primăvară
așa ca și cum n-am întâlnit-o niciodată ...*

*Iată,
berzele par cheia fermoarului
de care trage soarele
ca să iasă afară peptii verzui ai cerului ...
Până și cuiele din palme și din poartă
au floare-albastră ...*

*Arborii,
o, magnoliile,
ce bine se simt în rochiile lungi de mireasă
când vin înspre fereastră
de le văd până și inelul de aur din degetul nunții
sau parcă-ar fi niște muieri tinere
care se-ntorc de la moară
și, hârjonindu-se își aruncă
pumni de făină una-n alta ...
Toate robinetele s-au dezghețat
de curge noaptea-nstelată
precum cuvintele dintr-o scrisoare de dragoste
ce-au nins îndelung peste sat ...
Iar lupii,
o lupoalicele smălțuite de lună
scot urlate târzii și prelungi
de nu m-aș mira
că la noapte
să ți se pară ochiul meu
un ochi verde de-al lui Dumnezeu ...*

Praguri

*Zidește-mă cuvânt din vremuri ce-l frământă,
Păreri de zbor cu mâna mângâie-l până suie ...
Și-ai grijă să-i retezi zvâcniri ce nu cuvântă,
Ori zbuciumate clipe ce-l ținutiesc în cuie...*

*Zidește-mă altar chiar de nu poți troiță
La mari răscruci de uliți cu pașii nerostiți,
Dar nu uita din praguri surpate în căință
Să 'nalți și prăbușirea acelor nezidiți!...*

Rugăciune

*Doamne, dă-mi clipe grele:
Să caut îndelung piatra,
s-o car în spinare
ș-apoi s-o așez una peste alta
până ridic încă o casă
peste cea arsă...
Să privesc nopți
de-a rândul
prin ploi piezișe,
prin zăpezi zidite
la steaua care-mi arde gândul...
Să simt că nu pot
în bătătură sta
de când a părăsi-o maică-mea...
Doamne, dă-mi lacrima
și să n-am ce face cu ea...
Și să vină iarba mireasă spre mine*

*și s-o cred că e așa...
Dă-mi atâta sete
când trec prin deșert
încât burduful uscat
e-o fântână-ngropată
în cerul din marginea de sat...
Dă-mi, Doamne, geruri cumplite,
să mi se lipească mâna
pe clanțe ruginite...
Dar, nu-mi da, Doamne, nu-mi da
clipa care vine
fără de ea
și fără de Tine!...*

Arzând ca focul de vii

*Arzând
ca focul cel veșnic, de vii –
pe elitrele cerului epuizându-ne trupul
fără-de-marginii-noastre-”a fi”,
părelnică-a lumii
învoaltă mișcare
sub clipe înalte alb-străvezii,
într-un potop sihastru de fulgere gri,
zornăind pe cadrane
din pulberi stelare,
printre
roiuri
albastre
de galaxii.*

*La umbra unui cuvânt,
stă gata
să cadă
pe fața
lumilor stinse
de pe elitrele gândului,
albastra luminii
zăpadă.*

*Ah,
cât de stranie și rară –
înăuntru din sine invizibila rană!,
vioară crestată-n dreapta mea jugulară,
pe fața cuvintelor stinse,
imaculata luminii
albastră zăpadă...*

*Ca
într-un mormânt cufundați,
sub albastrul zăpezii veșmânt
răsărim și-nflorim fiecare,
la marginea lumilor ninse
înviem și murim
dintru-tot laolaltă și pe rând fiecare,
părelnică-a lumii vie mișcare
în unicul firii avânt : din veșnicul “sunt”.*

*Epuizându-ne visul
în vieți succesive
prin fără-de-marginea-firii-de-”a fi”,
sub arcade înalte
de pulberi stelare,
vom
arde
ca focul măiestru, de vii –
părelnică-a lumii absolută mișcare,
între roiuri albastre de galaxii.*

*Noi,
fiecare pe rând
arzând ca focul, de vii –
sub arcade înalte
de pulberi stelare,
părelnică-a lumii
vie mișcare,
din
tot
mai
curând
ultimul gând (...)*

Celor drepte

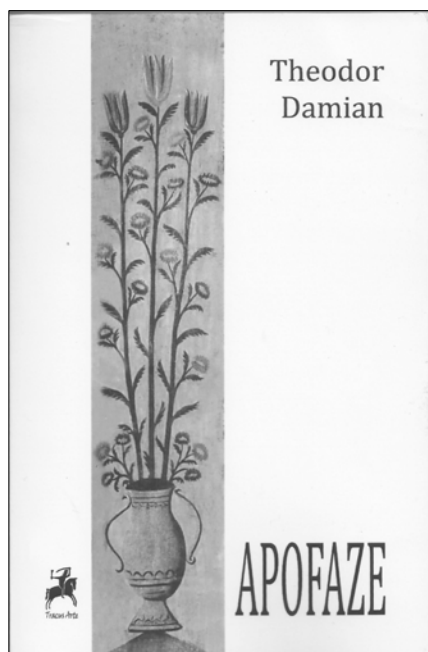
*M-am născut
sub decembrie,
un cer de lumină și frig...
într-un moment
reflexiv
luceferi
de ziuă
m-au înscris
între runele vremii –
izvor tânăr : pururi necuprins
în mătcile clipelor
cu vămile
noi (...)*

*Resorbindu-mă
ciclic
iubirii
dintre tu și eu,*

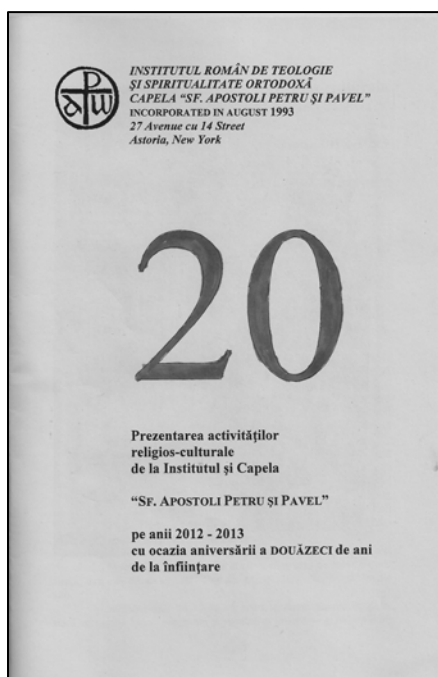
*pe memoria sentimentelor
mai port încă lumina
din care-am descins
într-atât de departe –
izvod acelor clipe
îmi va lipsi mereu
deși,
prin neuitare,
în suflet nu s-a stins.*

*Între
piroane de aer,
prin fiecare undă înserând
la capătul visului meu –
alb de prospețimea iubirii dintre tu și eu,
într-o lege-a trecerii
voi răsari
iar și iar,
resorbindu-mă ciclic
maiestuos curcubeu,
într-un moment reflexiv
al zeului-gând,
avatar.*

*M-am născut sub decembrie,
un cer de lumină și frig...
într-un moment reflexiv
copilăria aducându-și aminte de Sine –
între piroane de aer voi fi rămas același,
numai cerul albastru
risipește
din mine,
iar golul
semantic
ajungându-mi din urmă –
în lumea celor drepte lumini ce nu se curmă!*

Theodor Damian, *Apofaze*, poeme,
Editura Tracus Arte, 2012

THEODOR DAMIAN

Aurel Sasu - 70**Aurel Sasu: de la Zosima la Maria Egipteanca**

Aurel Sasu este scriitorul pustiei. Nu poți fi scriitor al pustiei decât dacă îi cunoști tainele și dacă ai curajul să o înfrunți. Dar mai ales dacă știi să te pui în slujba altora, așa cum un călugăr se retrage din lume pentru ca mai bine să se roage pentru ea. Scriind despre fiecare, cum face un istoric și un critic literar, Aurel Sasu se scrie pe sine. Numele lui se conturează din felul cum îi numește pe ceilalți, așa cum un inventator se identifică cu propria sa invenție.

Aurel Sasu se ridică peste lume ca măslinul evanghelic în care păsările își fac cuiburi și cântă slăvind-L pe Creator. E cântecul măslinului roditor în care fiecare creangă o crește pe cealaltă și toate îmbrățișează cerul. Așa-i poartă pe brațe pe toți despre care scrie, ca ramurile măslinului cuiburile zburătoarelor, încurajându-i, sfătuindu-i, șlefuiindu-i și apoi lăsându-i să zboare singuri prin universul literaturii române de ieri, de azi, și de mâine.

Universul literaturii însă are și deșertul său. Ca scriitor al pustiei Aurel Sasu a înfruntat arșița și furtunile de nisip, foamea și setea și celelalte riscuri inerente trăirii în pustie. Acum, în ipostaza de pustnic, el este călăuza. Punctul lui de reper, ca oarecând al lui Zosima, este Maria Egipteanca. Ea a trecut proba deșertului. S-a învins pe sine și a învins lumea. Numai cine este pregătit să treacă proba deșertului, să se lupte cu sine, să-și descopere personajul interior, îl va avea pe Aurel Sasu drept călăuză. Cuvintele meșteșugite, fără seva trăirii, nu intră în catalogul maestrului. Cu Aurel Sasu compromis nu există. Ori, ori. Pentru că el își slujește propria conștiință, nemitarnicul judecător din zorii și până în apusul oricărei evaluări critice. El știe să judece ceea ce se spune prin ceea ce nu se spune. Apofaza. El știe să detecteze nespusul în spus, exact așa cum, sub călăuzirea lui, descoperi nepătrunsul în pătruns.

Taină mare vă spun: Zosima și Maria Egipteanca. Aurel Sasu și literatura română. Cine vrea să înțeleagă, să citească întâi viața Mariei și apoi să meargă direct la metafora scriitorului atât din paginile de critică, precum și din cele de poezie. Focul uneori mocnit, alteori desfășurat, va lumina înțelegerea.

Ajuns la începutul unei noi decade de viață, Aurel Sasu s-a îmbrăcat într-un pustiu, și mai lung, mantie împărătească de sub autoritatea căreia multe sentințe vor mai fi date în, și pentru literatura română.

În calitatea sa de maestru, Aurel Sasu rămâne în conștiința generațiilor de azi și de mâine ca cel ce știe să evalueze deșertul din cuvânt, arderea din rostire, spiritul Mariei din ardere.

Mai mult nu se poate spune. Primim provocări.

Nicolae Petre Vrânceanu - 70

Am afirmat public și în scris că poetul Theodor Damian a introdus în poezia românească modernă motivul Mariei Egipteanca uitat în Viețile sfinților și, întrucâtva, eclipsat de cel al Fecioarei Maria. „Îmi aduc aminte de Maria Egipteanca/ cea care s-a luptat cu pustiu/ și l-a biruit/ așa cum îmi aduc aminte/ de locul de unde-am uitat c-am venit”.

Pentru biografia unui scriitor, ca să intre în circuitul universal și național e suficient să aibă sigilul unui asemenea simbol revigorat. El face și a făcut carieră metaforică și teoretică.

Nu altceva pot spune despre faptul că poetul Nicolae Petre Vrânceanu s-a impus în lirica noastră contemporană prin comparația și compararea „Domnișoarei Pogany” a lui Brâncuși, firește, cu o icoană bizantină: „Domnișoara privește prin noi, dincolo,/ dintr-o icoană bizantină/ a Maicii Precesta” (din vol. *Metafizica formelor*, 2006). Să ni se arate de către confracții poeți și critici ambițioși cine a mai laicizat transcendental pe Maica Domnului sau pe Maria Egipteanca așa cum o face Nicolae Petre Vrânceanu și, respectiv, Theodor Damian, în cazul al doilea.

La vârsta de 70 de ani, colaboratorul revistei noastre, Nicolae Petre Vrânceanu, este un scriitor tânăr și biblic în același timp. La mulți ani!

REFERINȚE CRITICE:

“Trebuie văzut, însă, ce aduce, cu adevărat, nou Nicolae Petre Vrânceanu prin acest ciclu de versuri. În viziunea sa, universul brâncușian este un univers invadat de lumină. Poemele sale sunt un fel de pandant la *Poemele luminii* ale lui Lucian Blaga, nume care revine frecvent în acest ciclu de versuri, prin citate memorabile, ce figurează ca ‘motto’-uri. O altă notă personală și originală o constituie încărcarea sculpturilor brâncușiene cu o serie de simboluri și semnificații biblice. Multe dintre poemele acestui ciclu sunt antologabile: Cântecul Măiestrei, Sărutul, Masa, Coloana - drum către cer, Poarta, Oul - începutul lumii, Domnișoara Pogany, Cumințenia Pământului.”

Ovidiu Ghidirmic (din vol. *Vânătorul de fluturi*, Ed. Ramuri, 2010)

Fotoliul de nuiete

*Lampa fumegă prelung.
Nu pot să plec, nu știu s-ajung!
O noapte în fiecare Absolut.
O zi în coastă de zenit,
esențe refuzând să moară
lângă cuvântul nerostit.
Cuvânt în doi, cuvânt râvnit,
fărâmitură de argint
în două tâmpale risipit.
Cu umerii plecați
eu și fotoliul de nuiete
pășim în gol imaginând călătorii
pe drumuri disputate între fâșii de jaluzele.
Ne cheltuim frivolități presate între foi.
E tot mai rară vraja, și tot mai scump norocul
cuvântului în doi.
În ușă bate înserarea,
acul de ceas agonizează,
zăbava minții se târăște,
târziul nopții stă de pază.
Mai latră rar câte un câine,
câte o aducere aminte.
Plecat de ieri către un mâine
fotoliul nu are chef de tabieturi și cuvinte.
Nu știu să spun de-i mândros ori gânditor,
în lumea lui dacă se știe
de-a lungul și de-a latul
câte nuiete se târăsc de la un mal la altul.*

*Din străveziul veșnicului ieri,
viața fumegă prelung!
Plecăm! Plecăm cândva spre nicăieri!
Nu pot! Nu vreau să vreau.
Nu știu s-ajung!*

24 Aprilie 2013. Seara “Nichita” la Institutul Cultural român din New York

Dr. Doina
Uricariu,
directorul
ICR
New York
(foto Sorin
Radu)

Aaron Schroeder (st.) și Keola Simpson

Scriitorul Nicolae Petre
Vrânceanu (Craiova)

Criticul și istoricul literar
M.N. Rusu

Adrian Naidin (st.) și Zoltan Butuc

De la st.:
Consul General Marian Pârjol,
Th. Damian, Doru Tsaganea,
Nicolae Petre Vrânceanu,
Răzvan Prohor

**Florii 2013 - 20 ani
de la înființarea
Bisericii
„Sf. Ap. Petru și
Pavel” și a
Institutului Român
de Teologie și
Spiritualitate
Ortodoxă, New York**

Părintele Theodor Damian înconjurat la altar de colegii săi Pr. George Șchiop (st.), Pr. Ioan Radu și în plan secund Pr. Ionuț Preda și Pr. Marius Dumitrescu.

Pr. Th. Damian primind
Diploma aniversară
din partea Consiliului și
Comitetului parohial,
alături de Dr. Napoleon
Săvescu
și D-le Elena Burchea
(dr.) și Mihaela Stan.

Pretoul Th. Damian însoțit de enoriașii care îl admiră și ... inspiră, având în dreapta pe D-l Marian Pârjol, Consulul general al României la New York.

D-na Lucia Columb (st.), decana de vârstă a comunității noastre, însoțită de D-na Ileana Constantin, în frumoase costume naționale.

Grup de mame și tineri la aniversarea a 20 de ani de la înființarea parohiei Sf. Ap. Petru și Pavel.
De la st.: Alex Orza, Mariana Orza, Ileana Constantin, Ana Constantin, Andrei Damian, Mara Dubovici.

D-l Vasile Bădăluță, sufletul televizat și animat al comunității noastre adresează cuvinte de apreciere preotului Th. Damian pentru cei 20 de ani de activitate pastorală și culturală în parohia „Sf. Ap. Petru și Pavel”, New York.
Alături Dr. Napoleon Săvescu, președintele Consiliului parohial.

Preoteasa Claudia Damian împreună cu soțul ei și cu Pr. Dr. George Șchiop.

La cel de-al 48-lea Congres Internațional de Studii Medievale, Western Michigan University, Kalamazoo, MI, 9-12 Mai, 2013

Pr. Prof. Dr. Th. Damian, organizator și moderator (dr.), în dialog cu Pr. Prof. Dr. Andreas Andreopoulos din Anglia.

Dr.
Napoleon
Săvescu

De la st.:
Dr. Napoleon
Săvescu, Drd.
Alice Isabella
Sullivan,
Th. Damian,
Adrian Enciu,
Andreas
Andreopoulos.

La recepția anuală oferită de poeta Dona Roșu și artista Luciana Costea. De la st.: Dr. Napoleon Săvescu, Luciana Costea, Th. Damian, Daniela Anghel, Dona Roșu.

Doi vechi prieteni:
Th. Damian (st.) și Napoleon Săvescu.

Expoziția „La Blouse Roumaine: De la Costumul popular românesc la arta lui Henri Matisse”, organizată de Institutul Cultural Român (ICR) în Manhattan (director: Dr. Doina Uricariu), 17 Mai 2013

Costume populare românești din colecția Cristian F. Pascu, președintele Societății române creștine „Dorul” (înființată în 1903), New York.

Ing.
Cristian F. Pascu

Dr. Doina Uricariu

Dr. Eduard Andrei

Th. Damian vorbind despre valorile artei noastre populare, alături de Cristian Pascu, Doina Uricariu și Eduard Andrei.

24 Mai 2013. Lansarea în Cenaclul „M. Eminescu” din New York a volumului de versuri *Dureri amurguite* de Alex Amalia Călin.

Preotul și poetul Th. Damian
într-o pledoarie pentru
poezia Alex Amaliei
Călin.

Vorbește cu aplomb
prozatorul Mircea
Săndulescu.

Criticul M.N.Rusu explică audienței
originile și coincidențele americane
ale poeziei semnate de
Alex Amalia Călin.

O parte din prietenii poetei Alex Amalia Călin. De la st., rândul întâi:
Doru Tsaganea, Th.Damian, Amalia Călin, Virginia Timariu, Alecu Goțea.
Rândurile doi și trei, de la st.: Dimitrie Dumitrescu, Tibi Horvath, Ștefan Benedict,
Mariana Terra, Valentina Ciaprazi, Maria Ralee și Daniela Mariano.

Duminica 26 Mai 2013, la Biserica „Sf. Ap. Petru și Pavel” aniversarea Zilei Mamei, a Zilei Independenței de Stat a României și a Zilei Monarhiei.

La tripla aniversare bărbații din comunitate au servit doamnele cu mâncăruri pregătite de ... dânsule.

D-I Mircea Ralee
în chip de
maestru ospătar.

Alt maestru și
veteran
amiftrion,
Traian Todea,
ținând platourile
cu mâncare în
echilibru stabil.

Preteasa Claudia Damian
ascutându-l cu atenție pe
M.N.Rusu, vorbind despre
Nichita Stănescu, Ziua
Mamei și Ziua
Independenței.

Poeta Valentina Ciaprazi în admirație
pentru solista Lia Lungu.

Lia Lungu sub șoaptele lui Mircea
Ralee (dr.) și Nelu Vițelariu

Lia Lungu

Lăcrămioara Răileanu

Pr. Th. Damian vorbește despre aportul Bisericii Ortodoxe Române la marile evenimente din viața și istoria românilor.

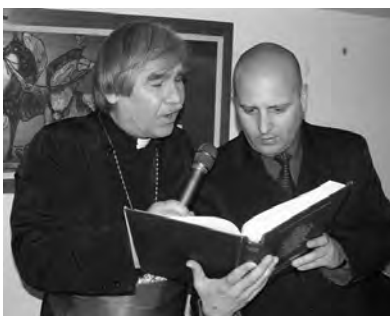
Scriitoarea Adina Dabija citește, în premieră, din recentul său volum publicat în țară.

Recital poetic Maria Ralee

Ziarista Mariana Terra și M.N.Rusu recită în duet original „O, mamă, dulce mamă” de M. Eminescu.

Pr. Th. Damian și cântărețul Constantin Condurache interpretând piesa „Mama” de Ioan D. Chirescu.

Muzică, dans și voie bună...

în jurul
Lăcrămioarei

Doi conferențieri și prieteni:
Prof. Dr . Doru Tsaganea (st.) și M.N.Rusu

Distinse doamne din comunitatea noastră:
Elena Burchea (st.), președinta Comitetului
parohial și Marcela Avram.

Luni, 27 Mai 2013 la Cimitirul Cypress Hills din Ridgewood, New York s-a făcut pomenirea morților români din lotul Societății „Dorul”.

Preoții Th.Damian (st.) și Ioan Radu, alături de o parte din cei prezenți.

Vineri 31 Mai 2013 în Cenacul nostru a fost lansat volumul *Noica și Eminescu* de scriitorul și publicistul Vasile Rusu din Sibiu

Th. Damian prezintă oaspetele și volumul, ascultat fiind de Grigore Culian (st.), Vasile Rusu și M.N.Rusu.

Vasile Rusu

CUPON DE ABONAMENT

LUMINĂ LINĂ • GRACIOUS LIGHT

30-18 50TH STREET
WOODSIDE, NY 11377

4 NUMERE PE AN: 50\$ INCLUSIV EXPEDIȚIA

NUMELE
ADRESA
ORAȘ/STAT
COD
TARĂ

DONAȚII ȘI CONTRIBUȚII PENTRU REVISTĂ:

NUMELE
ADRESA
ORAȘ/STAT
COD
TARĂ

SUMA:

Atât abonamentul cât și donațiile pot fi făcute prin check sau money order. Donațiile se scad la taxe.

Broadway Medical Office

Napoleon Săvescu, MD Medicina interna, mica chirurgie
F. Christodoulidou, MD Med. interna, haematologie, oncologie
Iqbak, MD Cardiologie
Mircea Golimbu, MD Urologie, Prof. NYU
Dan R. Cimponeriu, MD Gastroenterologie, Hepatologie

Cabinetul nostru este dotat cu echipament
nou si modern pentru:

X-Ray
EKG
Spirometire (Evaluari Pulmonare)
Sonografii Abdominale,
de Rinichi si Cardiace
Cardiotrace (EKG prin telefon)
24 de ore Halter Monitor
Sigmoidoscopii si Pap smear
Tens (Stimulare electrica)
Ultrasound
Timpanometrie
toate testele de sange si urina
teste pentru depistarea
cancerului de colon si ulcer
teste pentru aids (rezultatul in 24-48 ore)
Tratamente specializate

Luni, Marti, Joi 10am-8pm
Miercuri 4-8pm
Sambata 10am - 4pm

Fara programare

21-26 Broadway, LIC, NY 11106 (718) 932-1700

subway: N pana la statia Broadway (Queens)
bus: Queens 104 de la 48 Street, Sunnyside, Q 19 R de la 82nd Street,
Jackson Heights
Manhattan 101 de la 59th Street, Manhattan, pana la Steinway,
unde schimbati cu Q 104.

Perspectivă

*Clipa este unică,
se-aud ecouri
de clopote,
bat ritmic
spre viitor
inimile oraşului.
Ne cheamă
acoperişul de aer
şi albastrul cerului
la Biserica Neagră.
Pe ziduri
e-nscrisă amprenta
sutelor de ani.
dîn înălţimea
Turnului Negru
Braşovul se-nscrie
în memorie...*

La apus

*Clipa va veni
şi timpul se va opri
pentru mine, oricine-aş fi...
Prietenii,
căutaţi mireasma florilor
alpine din Apuseni,
spălaţi-vă ochii
în limpezimea râului
şi ascultaţi cântecul apei
lovindu-se de stânci.
Nu mă căutaţi printre stele,
nu mă veţi zări.
Eu am deschis ochii
lângă mănăstirea Râmeţ
şi-aş vrea
să plec în zbor
cu petala unei flori
spre albastru de Voroneţ...*

Câte cuvinte

*Tu eşti
mereu acelaşi,
îţi voi trimite-n zori
petale de lumină
pe-o tavă de argint,
voi alerga desculţă
cu tălpile sângerând
prin maluri de nisip
şi voi îmbrăţişa
ploaia caldă
din valuri de smarald.
Nu vei şti niciodată
câte cuvinte
s-au stins pe buze,
au zburat ca păsările
în amurg spre cuib.
Eu voi rămâne aceeaşi,
trecerea anilor
mi-a zidit în suflet
un zâmbet
de primăvară timpurie...*

Tăceri

*Comoară strălucitoare
albastră, verde, rubinie,
prinsă în spirale de aur
dormi
pe un arătător sau inelar,
călăuză prin secole.
Generaţii răsar,
generaţii apun.
Delicată lumină,
şoaptele tale
sunt tăceri,
ascunse, neştiute destine...*

Rodica Ghinea

Barabbas

My name is Barabbas. I have no family, no home and so I live on the road. I have no choice but to steal food, as I have no money. Everywhere I go people hate me and so no one wants to give me a job. Because of this I go from town to town, stealing food and whatever I need for life. Money has no point because everywhere I am, everyone expects me to do a crime and hide. Sometimes I come across a rare family who is nice enough to shelter me for the night but usually all people close their doors to me when I walk by. I deeply repent my sins and sometimes I go to a church to confess my daily sins. Most priests understand my condition but some yell at me to get out, and some look at me scared until I leave.

I am Barabbas, ex-con and set free by the people instead of being executed as Jesus Christ was. The people had a choice whom to set free, Jesus or me, and here I am. Before I was caught I stole what I wanted and once I murdered a man to prevent getting caught. I never confessed my sins though I deeply regretted them. Jesus hadn't done anything; I can still remember how he was put in the cell next to mine; I told him about my life and feelings and he listened. He told me that they would set me free and for me to worship God, to love him more than any one or anything. Before they took him away Jesus turned to me and said "may God bless you." And then he gave me a wooden cross that hung around his neck by a woolen thread. I wondered why he had given me a miniature of what I was almost crucified on, but I still kept it. Only later did I realize that the cross had become the symbol of Christ. I have cherished that cross as my prized possession ever since. Every morning and every night I pray, and before I eat my stolen food I pray to Him, asking over and over to forgive me for stealing and to send me someone to help me to clear my name.

Andrei Damian

IOAN GÂF-DEAC

Poem teleonomic

În neștire se află ceea ce este viu întru țel, întru vedere departe, în
orizontul de-aproape.

Cuvintele fac ceea ce împotrivirile desfac, râurile îngheață sub
legăturile conduse de arcuri spre un scop.

O pasăre vie desenată în aer este o calitate a culorii pierdute în
formă.

O linie moartă în optimismul zeiesc este preasfântă așteptare în
neștire, un sunet frecvent în mărginire, o pază față de ochii ce ajung la
arderile inocente a ceea ce în jur se arată.

Se prinde privirea, se reaprinde sfîntirea în candelă de lut moale,
din carne de pământ nestrăbătut de dureri, din efigii de lut răsfrînte în dor.

Negative aparențe în colecții din răscruci se pun spre a indica
modul de mărturisire, în uluci se supun spre a abdica stropul de iubire.

În ființa vie a arborelui *o simetrie devine amintire*, un spirit trecut
anticipată solie.

Se poate întâmpla ca înțelesul frunzei să cadă în vis, în derivă să
crească un incolor abis.

Posibilul restrîns în niciodată este și descendent cuprins într-o
dată de poveste. Se duce totul spre tine, poem prezent în modul de trai
denumit fericire.

Să spun este scopul meu, acum în creste de tun pierdut cu foc, cu
tot, în certitudine.

Preacunoscută iubire se vine în necunoscută ivire ce se cuvine
îndoielii.

Nu-i puritate din trecut, nici atribut mințit pe ordine prăbușită.

Sentimentul întinderii slăbește, proporția îndrăzelii crește în
mișcare.

Acopăr descoperirea, preexistența ta provine numai din limba
vorbită, dintr-o conjuncție solară.

Orice iubire care este sau care se vede sub aerul alb, din adâncuri
de ieri, din câmpiile de azi și din creșterile de mâine are în sine o perfectă
statuie veșnică de credință.

Toate cresc în mineralele vii; cristalul se naște din calitate în sferă,
se trag axele unele din celelalte, se strâng nodurile cu valențe de spirit
spre-a construi momentul celei mai mari nesiguranțe.

Neștiind măsura, *o ordine devine pretinsă*, nescriind posibilul în
joc se prea-previne sfârșirea atinsă.

Marea reamintire provine, totuși, din prezența absolut minunată a
chipului tău, - poezie înclinată spre vest, cu franjurii lovind sunetele care
devin moi, înțelegătoare cu infinita tristețe ce curge prin vadul orașului tău.

Maratonul vieții

*Când adorm trăiesc viețile anterioare
prezentul evenimentelor în derulare
alerg după timp să-l implor
să oprească dezastrul teroriștilor,
păienjenii lumii prezente și viitoare*

*Doamne, fă ca omul și nici o vietate
nici cea mai mică pasăre sau insectă
și nici un suflet de-al Tău să nu aibă cuibul ei
să nu moară înainte de destinul Tată*

*Doamne, oprește duhurile întunecate
care calcă legea Ta,
de ce omul nu poate ști de lumea cauzelor
a tot ce-l înconjoară?*

*cât va ține dezastrul omenirii carnale?
evoluând vom obține vederea spirituală?
de ce duhurile de om nu se înțeleg
ca duhurile de animale care se deosebesc
nu numai ca înfățișare dar și prin evoluția spirituală?
există Doamne o altă lume, eterică,
invizibilă ochiului nostru?
celor din Laboratorul Tău Doamne,
le răsplătim prin iubirea ce le-o păstrăm
că ne întrețin viața veșnică
aici pe pământ și pretutindeni
închinându-ne Unicului Dumnezeu
în spațiu sunt eu, duh – care sunt unic?*

GHEORGHE NAGHI

Arhim. Veniamin Micle, *Octoiul ieromonahului Macarie. 1510- 2010*

Preocupările autorului monah în jurul istoriei tiparului românesc sunt cunoscute datorită mai multor apariții editoriale din ultimul timp¹. În 2010 s-au împlinit cinci sute de ani de la apariția celei de a doua cărți tipărite de ieromonahul Macarie, *Octoiul* (26 August 1510), în vederea aniversării cărui eveniment, Arhiepiscopia Târgoviștei a inițiat apariția unei noi ediții a respectivului *Octoih*, o reproducere fidelă, completă, prezentată la 26 Septembrie 2009 de însuși Prea Fericitul Părinte Patriarh Daniel, dublată de un volum de *Studii* semnate de personalități prestigioase ale culturii românești. Prin urmare autorul a concluzionat că cercetările privind istoria începuturilor tiparului la români niciodată nu se sfârșesc și a reluat unele ipoteze și teorii mai vechi, în această nouă carte (Ed. Sfintei Mănăstiri Bistrița, Eparhia Râmnicului, 2010, 120 pp.).

Volumul se deschide cu un aprofundat *studiu introductiv* care prezintă denumirea generală de *Octoih* a cărui origine coboară în limba greacă însemnând cartea care cuprinde slujbele bisericești în fiecare zi a săptămânii pe cele opt glasuri; alcătuirea lui a început în secolul al IV-lea continuând până în secolul al IX-lea cu cel mai tenace contributor, Sf. Ioan Damaschinul (675-749) care a compus muzica celor opt glasuri. Apoi mai este reliefat *Octoiul* drept carte de cult bisericesc și *Octoiurile* tipărite înainte de anul 1510 începând cu cel din 1491, apărut în limba slavonă la Cracovia și care a fost tipărit de germanul Schweipold Fiol în care se semnalează texte de origine românească. Suspectat de Inchiziție pentru “propagandă eretică” germanul va fi eliberat după o lungă anchetă (în 8 Iunie 1492), tipografia închisă de autoritățile catolice poloneze, iar cărțile vor fi confiscate. Interesantă este ideea că potrivit unora tipografia lui Fiol a ajuns la diaconul Coresi (†1583).

Capitolul despre *Octoiul ieromonahului Macarie* a fost tipărit în timpul domniei lui Vlad cel Tânăr (1510-1512) și a fost semnalat de arhim. Leonid în 1877 la Mănăstirea Hilandar din Muntele Athos, iar în Țară a fost menționat prima dată la expoziția Astei din 1905 de la Sibiu și a fost descris de P. P. Panaitescu după o ediție completă. În capitolul *Octoiurile macariene* autorul dezbate paternitatea celor două *Octoiuri* slavone, unul apărut în Muntenegru, la 1494, iar altul în Țara Românească, la 1510, tipărite de meșteri tipografi cu numele și rangul monahal identice, de ieromonahul Macarie. Această situație a generat multe controverse. Ideea

¹ Arhim. Veniamin Micle, “Tipograful Macarie și locul tipografiei sale,” Mănăstirea Bistrița Olteană, 2008, 128 pp. și Arhim. Veniamin Micle, “Ieromonahul Macarie, tipograf român (1508-1512),” Mănăstirea Bistrița Olteană, 2008, 268 pp. (vezi recenzie în *Altarul Banatului*, Timișoara, 2009, XX (LIX), Nr.10-12, pp. 174-178).

lansată de Emile Picot, în 1895, de a se analiza aceste două opere tipografice, a fost înfăptuită mai târziu de istoricul P. P. Panaitescu. Acum monahul cărturar autor al lucrării de față, Arhim. Veniamin Micle, prezintă cele două ediții ale *Octoiului* apărute în Muntenegru și Țara Românească stabilindu-i caracteristicile fiecăruia, cu migală specifică unui monah. Dacă *Octoiul* din Muntenegru este o improvizație cu “litere sau buchii... venețiene” al lui Thorresano, pe care George Cernoievič l-ar fi cumpărat și l-ar fi dus la Cetinje, cel din Țara Românească are o hârtie groasă cu o limbă medio-bulgară, o stampă cu stema Țării Românești, o planșă ilustrată cu sfinții Iosif, Theofan și Ioan Damaschinul și o biserică; acest *Octoih*, în privința textului, nu este potrivit uzanței din Biserica Ortodoxă fiindcă este o combinație dintre unul Mare și un Octoih mic.

Într-un capitol separat autorul face o *Comparație între cele două Octoihuri*, plecând de la materialul tipografic și textul în sine. Aici demonstrează că *Octoiul* din 1494 nu a fost modelul *Octoiului* din 1510; după aceea analizează *Colofoanele Octoihurilor macariene* (*Colofonul* este inscripția explicativă așezată la finele unei cărți, tipărită sau manuscrisă, înlocuit astăzi cu foaia de titlu), după mult discutatul *Prolog* muntenegrean din 1494 și *Epilogul* din *Octoiul* celălalt (1510), care par a fi identice, motiv de dispute între afirmațiile cercetătorilor care susțin identitatea dintre cele două tipăriri și afirmă că a trebuit să vină Mitropolitul Tit Simedrea (1886-1971) și să rezolve problema. El consideră că normal ar fi fost dacă *Prologul Octoiului* din Muntenegru ar fi fost într-adevăr “cartea lui de vizită” sau opera originală (cum susținea P. P. Panaitescu) a lui Macarie, folosit la tipărirea *Liturghierului* din 1508. Astfel se răspunde la întrebarea dacă *Prologul* muntenegrean nu a fost folosit la tipărirea *Liturghierului* (tipărit cu doi ani înainte) ci doar la *Octoiul* din 1510 (unde este trecută ca Epilog), cum citim: “Octoiul muntenegrean a ajuns la tipărirea lui Macarie după tipărirea *Liturghierului*, în vremea când se făceau pregătirile pentru tipărirea *Octoiului* (din 1510) și nu adus de Macarie, ci pe altă cale”.

Motivul că *Prologul* din 1494 se aseamănă cu *Epilogul Octoiului* din Țara Românească (1510) pentru unii a constituit un argument pentru a trage concluzia că autorul este aceeași persoană, ieromonahul Macarie, cel din Muntenegru cu cel din Țara Românească. Tot Mitropolitul Tit Simedrea găsește la o analiză atentă a textului și alte diferențe de natură lingvistică referitoare la întrebuințarea unor verbe precum *a trudi*, *a săvârși* de Macarie românul, pe când Macarie muntenegreanul se exprimă (pentru același lucru) cu verbul *a lucra cu mâinile*. Autorul mai enumeră și alte exemple. Și adunând toate argumentele, concluzia se desprinde cu ușurință: sunt doi ieromonahi Macarie.

În capitolul *Pătrunderea Octoiului muntenegrean în Țara Românească* autorul explică cum a ajuns *Octoiul* din Muntenegru în Țara Românească fiind plauzibile două căi: a fost adus de călugării din Muntele Athos sau a fost adus prin comerț. În capitolul mai extins despre *Macarie, tipograful Octoiului* Veniamin Micle îl identifică pe autorul *Octoiului* – după demonstrații și cercetări îndelungi – cu ardeleanul din Codlea, Martinus Burciensis de Cseidino, devenit “Macarie ieromonahul” prin

depunerea voturilor monahale. Iar pentru *Locul funcționării tipografiei* au fost mai multe păreri, fiecare bazată pe o anumită argumentație, opinii care pleacă chiar de la Alexandru Odobescu, ca autorul să se oprească la Mănăstirea Bistrița adoptând părerea lui Vasile Drăguț, Virgil Molin și Dan Simonescu. Iar în ultima parte sunt menționate și greutățile pe care le-a întâmpinat ieromonahul Macarie la tipărirea *Octoihului* din anul 1510.

Ca de atâtea ori, cărturarul monah face investigații inteligente bazate pe o cultură redutabilă, de o mare claritate, totalitatea ipotezelor fiind științific expuse și mai ales găsită soluția cea mai probabilă din noianul formulărilor antecesorilor. Ca un adevărat analist de sinteză, autorul se impune și ca un cercetător migălos și eficient, eficacitate care l-a dus în fruntea investigațiilor istorice din cuprinsul Bisericii Ortodoxe a cărei făclie este. Ținuta academică se vedește și în modul în care încheie lucrarea prin claritatea unor concluzii, o bibliografie selectivă, un necesar indice de nume și de locuri. Pe scurt: o nouă și elegantă realizare științifică, a treia dedicată acestui *Octoih* din 1510.

LUCIAN GRUIA

Zoia Elena Deju – între profan și sacru

Într-un studiu fascinant dedicat atelierului sculptorului Costantin Brâncuși (publicat în revista *Portal Măiastra*), Roxana Marcoci afirmă că artistului român i s-ar fi potrivit apelativul de *flaneur*, prin care Frantz Hessce (în recenzia dedicată în 1928 unei cărți de Walter Benjamin) înțelegea un boem hoinar, sensibil, pentru care orașul apare ca ambienul unei camere colosale, urbea însăși, cu străzile, casele, parcurile și monumentele ei. Totodată, pentru *flaneur*, interiorul locuinței sale îi apare ca exterior, ca un oraș la scară imensă. Brâncuși a fost un *flaneur* fericit, mutând satul și natura întreagă prin sculpturile sale dedicate bestiarului: *Păsări*, *Pești*, *Țestoase* în locuința sa parisiană și a scos masa, poarta gospodăriei și stâlpul de pridvor în oraș, realizând *Ansamblul monumental de la Târgu-Jiu*. Prin formele sale plastice a dăruit omenirii bucurie curată.

Un caz ilustru, opus acestuia, îl constituie scepticul Emil Cioran, *flaneur*-ul nefericit prin excelență. Pentru filosoful insomniac, camera constituia un prilej de suferință continuă, iar viața socială, un motiv de dezamăgire continuă datorită lipsei de sens a existenței.

Mircea Eliade constituie și el un caz aparte. Pentru istoricul religiilor și prozatorul fantast, sensul existenței autentice constă în ieșirea din timpul istoric/profan și poposirea în cel sacru, anistoric. Sacrul este

văzut ca realitate ultimă accesibilă prin trăirea mitului, religiei, *in illo tempore*.

Viziunea asupra lumii a poetei Zoia Elena Deju mi se pare că tinde spre modelul elaborat de Mircea Eliade. Toate volumele de versuri semnate de poetă stau mărturie. Vom exemplifica apartenența la modelul semnalat utilizând volumul de versuri *Îngerul din cadru* (Ed. Scrisul Românesc, Craiova, 2011).

Față de volumele anterioare (*Limpezimi de mărgăritar* 1994, *Iluminări în amurg* 2005, *Măiastra cerului* 2008 și *La Ghetsimani* 2009) aflate sub semnul “crede și nu cerceta”, volumul la care ne referim laicizează neliniștea și o dramatizează. Nu certitudinea ci febrilitatea căutării lui Dumnezeu reprezintă acum calea de urmat spre ieșirea din timpul profan în pătrunderea în cel sacru: “adeseori/ mă-ntreabă îngerul/ din cadru/ de ce bloc-notes-ul meu/ rămâne/ tâmplă de schit/ abia văruiță/ în așteptarea icoanelor?” (*Ars poetica*).

Accesul la hierofanie se face prin rugăciune și umilință: “Dumnezeu e Timp/ margine de lume/ zid de violentă ispită/ și grea tăcere// în genunchi/ îl simți în preajmă/ în cadrul/ visului-ușă/ în cadrul/ dorului-fereastră” (*Icoane împărătești*).

Poeziile răspund nevoii de ascensionalitate a sufletului. Păsările frecvente în poeziile Elenei Deju simbolizează transcendența. Zborul reprezintă starea predilectă a grației spre care tinde ființa umană (“respir văzduh / cutreierat de Măiestre”). Și iată saltul în sacru: “Mă-mpiedic/ de singurătatea/ cea cu zâmbet de ceară/ gimnastă deasupra apei/ în marele salt.”

Chiar după pătrunderea în lumea celestă, incertitudinea și mirarea persistă: “Sub ochii îngerului/ fără chip/ albesc de dor/ icoana Mântuitorului// acum. Că minunea/ s-a săvârșit/ aş putea auzi/ în cadru/ bătaia îngerului?...” Cadrul acesta, des invocat de autoare, constituie o poartă de trecere a lumilor. Simbolurile din sculptura lui Brâncuși – zeul tutelar al Târgu-Jiului - își fac simțită prezența și în versurile poetei, locuitoare în urma menționată.

Volumul este structurat în trei capitole, amintind trinitatea divină: *Îngerul din cadru*, *Pridvor de dor*, *O lumină crucificată*. Ele sugerează lumea cotidiană cu poarta de trecere, aspirația spre transcendent și lumea celestă a luminii divine.

În cuvântul introductiv, criticul Gheorghe Grigurcu remarcă: “Raza luminii dintâi care le scaldă în răstimpuri reprezintă răsplata acestor stihuri ce se silesc a se închea din materiile neprihănirii.”

Tinerete fără bătrânețe de Adrian Erbiceanu

Domnul Adrian Erbiceanu este membru fondator și președinte al Asociației Scriitorilor de Limbă Română din Québec dar și Director executiv al Editurii de limbă română (ASLRQ) din Montréal.

Domnia sa s-a născut pe 6 ianuarie 1941 în București. A absolvit Liceul Militar din Breaza și apoi Școala Militară de Ofițeri din Pitești. Ca filolog s-a pregătit mai târziu la Institutul Pedagogic din București urmând cursurile Facultății de Limbă și Literatură Română. A colaborat cu poezii și articole în revistele *Transilvania* din Sibiu, *Convorbiri Literare* din Iași, *Târnava* din Târgu-Mureș, *Bucovina Literară* din Suceava, *Sfera-Online*, *Gazeta de Transilvania* din Brașov, *Argeșul* din Pitești, *Atheneum* din Vancouver, *Intermundus Media*, *Agero* din Germania, *Poezia* din Iași, ca și la publicațiile românești din Montreal, acolo unde locuiește din 1979 până în prezent.

Adrian Erbiceanu a debutat relativ târziu, la 62 de ani, în 2003, la Editura "Tribuna" din Sibiu, cu volumul de versuri *Confesiuni pentru două generații*, pe care deasemeni l-am prezentat la timpul respectiv. A mai publicat până astăzi încă 6 volume de scrieri poetice, dintre care cel mai recent, *Tinerete fără bătrânețe*, la editura bucureșteană Anamarol chiar la începutul acestui an (2013). Este o povestire în versuri după basmul "Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte" cules cu mai bine de un secol și jumătate în urmă de Petre Ispirescu, de la ... tatăl său, publicat prima oară în jurnal la 1862 și în volum 20 de ani mai târziu.

Avem de a face în această situație cu o poveste veche în haine noi, care respectă modelul scurt al versului popular, de 8 silabe de această dată :

"Tot cătând, din fapt de sară,/ Răspuns clar la întrebare,/ Negurile înhămară/ Stelele la Carul Mare – / Peste timp și peste lume/ – Cât a fost și cât mai este – / Punte arcuind, anume,/ Tâlcurilor din poveste".

În creația folclorică nimeni nu-și asumă originalul , știm de pildă că George Coșbuc a regăsit în strigăturile de la hora satului Hordou, versuri de ale sale, "folclorizate" de fratele său . Ne întâlnim acum cu un proces literar inversat: autorul preia o poveste cu formă oarecum fixă prin editare și difuzare mai ales sub formă de carte. Primul editor nu și-a asumat creația ci doar publicarea ei. Era o perioadă în care romantismul românesc se suprapunea în bună parte peste creația folclorică – adevăratul clasicism.

Autorul de față, contemporan nouă, nu-și asumă nici el subiectul, "povestea", ci doar forma versificată pe care i-o dă. Trecherile din vers în proză și invers nu sunt deloc străine modelului popular, după cum nici "semnarea" versurilor: întâlnim procedeul mai ales în scrisorile de cătanie folclorizate apoi în cântece, alteori în strigături cu adresă și semnătură finală în vers, iar mai târziu în "caietele" de versuri culese sau compilate de "scriitorul" popular.

Domnul Erbiceanu, poet cu studii filologice de specialitate și operă poetică ce stă sub semnul lirismului autentic, dar și cu o reală chemare către

epopee, mănuieste cu abilitate versul bine rimat, ritmurile ce se schimbă după nevoile de expresivitate, de la cele alexandrine la cel de esență folclorică – cum este cazul în opera de față. Este sigur ca avem de a face cu o operă personală, o creație valoroasă, o *rescriere* cum spunea un critic. Desigur că tuturor ne este cunoscut subiectul, toți ne-am bucurat de poveste în copilărie, sau mai târziu, în citirea ei pentru copii și nepoți. De aceea nu voi spune nimic despre subiect, decât că el este tratat prin sublinierea valențelor tragice cu mijloace clasice apropiate autorului nostru și în alte volume ale sale.

Și ca să revin la formă, de data aceasta îmbrăcând un “fond” bine cunoscut și asumat, forma – deci - este plină de sensibilitate, de un lirism pur, profund românesc, ceea ce dovedește încă o dată că emigrația nu reprezintă în niciun caz o rupere ci - poate, doar – o plecare cu multe întoarceri și mii de fire ce leagă “omul” de originea sa. Tocmai de aceea, Adrian Erbiceanu este și rămâne în esență – român . Îmi susțin afirmația cu două citate din opera poetică a autorului nostru:

“Scrisoare către cititor

Pe fiecare filă a cărții care-o scriu/ Las sufletu-mi să cearnă tăcere și
pustiu;/ In fiecare urmă, pe drumul ce-l străbat,/ Se-așează praful vremii,
precum un greu lăcat./ E-n toate-o-nlănțuire ce-ncerc să o dezleg/ Când
vremea se încoardă și mă cuprinde-ntreg/ Și nu-mi dă nici răgazul nici
mintea s-o adun/ De parc-ar vrea să spună ce n-aș voi să spun.”

Dedicația volumului actual: “Fiilor și nepoților mei,/ și, nu în cele
din urmă,/ limbii române”.

După toate acestea, nu mai rămâne decât un lucru de făcut: lectura
cărții!

Volume publicate de același autor:

Confesiuni pentru două generații, Editura Tribuna, Sibiu, 2003

Divina Tragedie, Editura Tribuna, Sibiu, 2004

De la Anna la Caiafa, Editura Ardealul, Sibiu, 2007

La fontaine de ce siècle, Editura ASLRQ, Montréal, 2009, poezii în limba
franceză traduse de Constantin Frosin

Printre silabe, Editura Singur, 2011

Tinerețe fără bătrânețe, Editura Anamarol, București, 2013, povestire în
versuri după basmul “Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte” de
Petre Ispirescu.

EMILIA DĂNESCU

Serbările revistei *Vama Literară*, Club Art Boema '33, București

– Ediție aniversară – Invitat special Theodor Damian –

La “Club Art Boema '33” din București, joi, 28 martie 2013, am sărbătorit 3 ani de existență a Serbărilor revistei *Vama Literară*, eveniment fondat și moderat de scriitorul Daniel Vorona. Invitatul special al ediției a fost scriitorul teolog Theodor Damian din New York, USA. Domnia sa, un binecunoscut poet și promotor cultural din diaspora, a venit însoțit de scriitori, jurnaliști, oameni de cultură și prieteni, aceiași care i-au fost alături în turneul de lansare al volumului de versuri *Apofaze*, Editura Tracus Arte, 2013. Printre ei: Vasile Andru (scriitor/ indianist), Dan Anghelescu, Doru Dinu Glăvan (președintele Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România), Florentin Popescu (scriitor, redactor-șef al publicației *Bucureștiul Literar și Artistic*) și soția sa Iuliana Paloda-Popescu (poetă), Muguraș Maria Petrescu (redactor/ promotor cultural), Nicolae Georgescu (scriitor/ eminescolog), Lucian Gruia (scriitor/ critic literar).

De această dată, salonul în care se desfășoară evenimentul a fost frumos decorat cu tablourile pictoriței Cătălina Drăgulin. Despre vernisajul expoziției, dar și despre artistul-pictor conferențiază scriitorul Mihai Antonescu în deschiderea ediției: “Cătălina Drăgulin nu vine să adauge frumos și valoare vechilor cutume – așa cum vedem la alți contemporani, ci regândește frumosul și valoarea după calapodul propriilor idei, până a deveni la rândul-le cutumă.” Daniel Vorona urează “bun venit” invitaților și publicului. Sunt prezenți scriitori, artiști, jurnaliști, actori, oameni de radio, oameni de cultură și artă, dintre care enumerăm: Florin Ciocea, Florian Silișteanu, Iacob Voichițoiu, Marcel Ion Fandarac, Dorel Istrate, George G. Daragiu, Adelina Fleva, Cătălin Codru, Liliana Popa, Irina Munteanu, Doina Ghișescu și subsemnata, Emilia Dănescu.

Este invitat la microfon scriitorul Th. Damian care ne recită câteva poeme din volumul lansat. Apoi Nicolae Georgescu face o succintă prezentare a scriitorului Th. Damian și a operei acestuia. În continuare iau cuvântul Vasile Andru, Florentin Popescu, Doru Dinu Glăvan, Lucian Gruia. Aflăm despre turneul de lansare și despre “Zilele *Lumină Lină*”, organizate la Reșița, județul Hunedoara. Th. Damian mulțumește în mod special lui Doru Dinu Glăvan și D-nei Muguraș Maria Petrescu pentru sprijinul acordat pe tot parcursul turneului din România. Și pentru că pe 31 martie se împlineau 80 de ani de la nașterea marelui poet al neamului nostru, Nichita Stănescu, cei prezenți își amintesc de personalitatea sa, povestindu-ne momente inedite din viața și opera lui. Atmosfera este întregită de cei trei cantautori Iulian Nacu, Irina Munteanu și Horia Stoicanu care ne delectează cu piese din repertoriul propriu sau cover-uri,

toate bine primite și aplaudate de public. Florian Silișteanu recită un poem propriu în acorduri de chitară. Și nu în ultimul rând, poetul Marcel Ion Fandarac dedică un poem lui Vasile Andru și vorbește, la rândul lui, despre pictorița Cătălina Drăgulin, subliniind accentele de expresionism și neoexpresionism observate în tablurile artistei.

Plecăm acasă cu bucuria adăugării a încă unei seri împlinite prin muzică și poezie, cu bucuria reîntâlnirii cu oameni dragi și frumoși. Dorim Serbărilor revistei *Vama Literară* viață lungă și succes în continuare. La mulți ani!

LUCIA ȘI RĂZVAN PROHOR

Lansarea antologiei *Flori de cerneală* la New York

Vineri, 19 aprilie, ora 7:30 PM, s-a derulat la restaurantul „Bucharest” din Queens, New York, o nouă întâlnire a Cenaclului literar “M. Eminescu”, avându-l ca invitat pe scriitorul Nicolae Petre Vrânceanu, membru al USR, Filiala Craiova, redactor-șef al revistei *Noul Literator*. A devenit o obișnuință invitarea unor scriitori din România ori a scriitorilor româno- americani din alte state ale USA, să conferențeze sau să lanseze propriile cărți. Putem aminti nume ca: Nicolae Manolescu, Gellu Dorian, Doina Uricariu, Aurel Sasu, Cassian Maria Spiridon, Mircea Săndulescu.

Cenaclul “Mihai Eminescu”, prin activitatea sa prodigioasă, ilustrată și de revista de spiritualitate, cultură și literatură *Lumină Lină*, avându-i ca inițiatori, de 20 de ani, pe preot, profesor și scriitor Theodor Damian și pe criticul și istoricul literar M.N. Rusu (alături și de prof. și scriitor Mihaela Albu), a devenit o adevărată instituție de cultură, stimulatorie și revelatoare a valorilor românești ori româno-americane pe plan internațional. La această realizare statornică și pertinentă au contribuit și Institutul Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă condus de Pr. Dr. Theodor Damian, Consiliul Parohial și enoriașii Capelei “Sf. Apostoli. Petru și Pavel” din Astoria, New York, precum și membrii constanți ai cenaclului: Tiberiu Horvath, C. Tennyson, Doru Tsaganea, Valentina Ciaprazi, Mariana Terra, Garabet Salgian, Alex Amalia Călin, Grigore Culian, Ștefan Benedict, Ionel Burcin, C. Mărândici, Valeriu Moldoveanu, și mulți alții.

Programul întâlnirii cenaclului, din 19 aprilie, a cuprins lansarea antologiei de poezie *Flori de cerneală* a scriitorului Nicolae Petre Vrânceanu, iar comentariile au fost susținute de Theodor Damian, M.N. Rusu, Valentina Ciaprazi și Mariana Terra. În prezența unui public avizat, Damian a deschis întâlnirea, în calitatea sa de conducător și moderator al discuțiilor cenaclului și de director al revistei *Lumină Lină*. După obișnuitele cuvinte de “bun venit” și jalonarea câtorva activități viitoare, prilejuite de sărbătorile Pascale, apoi de împlinirea în iunie a 20 de ani de activitate a cenaclului, Th. Damian a anunțat lansarea antologiei amintite, apărute la editura “Autograf MJM”, 2012, Craiova, prezentând în același timp autorul ca pe un vechi membru al Cenaclului “M. Eminescu” din New York, unde a lansat, începând din anul 1998 volumele de poezie: *Biblioteca*

de lut, *Metafizica formelor*, cartea de eseuri *Simfonia muzelor* și două proze fantastice, *Copiii oceanului* și *Sărbătoarea darurilor*, ultimele două dedicate nepotului său născut la New York în oct. 2006 și bineînțeles părinților acestuia. N.P. Vrânceanu, a adăugat Th. Damian, este un scriitor prolific, cu 20 de cărți publicate, dintre care 10 de poezie, două dintre acestea fiind premiate de juriul Filialei Craiova a USR. Referindu-se la antologia poetică *Flori de cerneală*, a afirmat: “Profesorul și poetul, omul de talent cu har de la Dumnezeu, este un scriitor de calitate care se poate înscrie în mai multe curente literare. În ceea ce scrie se vede cum curge harul prin vers, îmbinând fericit tradiționalismul cu modernismul într-o sinteză originală. De asemenea, consider interesante prin viziunea apropierei de divinitate și a purificării ritualice a ființei umane, poemele *Poarta sărutului*, *Cumințenia Pământului*, *Sărutul* și *Coloană, drum către cer*. Cel mai frumos poem din antologie cred că este *Salvați sufletul meu*”, încheie Th. Damian. Mariana Terra, redactor-șef al publicației *Romanian Journal* (director Vasile Bădăluță) și redactor al revistei de istorie *Dacia Magazin* (Director Dr. Napoleon Săvescu), remarcă în cuvântul său atmosfera elevată proprie “serilor de cenaclu superbe” pe care le-a comentat și cu alte ocazii în presa românească din New York. *Florile de cerneală* ating sufletul cititorului prin sentimentele pe care le transmit expresiv. Se declară de acord cu scriitorul Paul Aretzu, redactorul-șef al revistei *Ramuri* a USR, care apare la Craiova, și în paginile căreia acesta scrie într-o cronică din nr. 1/2013: “N.P. Vrânceanu este un modernist romantic ajuns la apogeul creației sale.” Subliniază, de asemenea, “polivalența expresivă și tematică” a autorului antologiei.

Următorul vorbitor, Prof. Valentina Ciaprazi, destăinuie că a încercat, citind cartea în discuție, o oarecare “invidie” că nu a scris ea însăși acele versuri de mare sensibilitate, exprimate într-o limbă clară, elegantă, într-o manieră eufonică, uneori luminoasă, alteori dominată de nostalgia trecerii timpului. Evocă în acest sens sintagma simboliştilor francezi “De la musique avant toute chose” (“Muzica înainte de toate”).

Așteptat de asistență cu un justificat interes, a intervenit criticul literar M.N. Rusu care, de la început, contrazice ideea sentimentalismului desuet al versurilor lui Nicolae Petre Vrânceanu și observă că titlul antologiei este inofensiv, dar tonul multor poeme se păstrează într-o zonă de fermitate și chiar de avertizare a contemporanilor săi. N.P. Vrânceanu este antiarghezian ca viziune în psalmii săi, el dovedește că poate revoluționa modul de a scrie, chiar raportat la scriitorii optzeciști. “Sunt încântat de poezia din această antologie, nu am crezut că există un poet cu o nouă poezie psalmică apropiată de maniera lui Paul Claudel. De la Arghezi încoace, observ o abordare excepțională a psalmilor, apropiată poezilor gândiriști. Se aduce un lexic religios, biblic, omiletic, propriu epitalamului”. M.N. Rusu remarcă, de asemenea, convingător, că în poezia dedicată metafizicii operelor lui Brâncuși, se “interpretează într-un limbaj nou, filozofic, mituri fundamentale, aspirația spre transcendent”, autorul dovedind o cultură poetică bine asimilată, așa cum se întâmplă și în poemul *Domnișoara Pogany*, un poem “care va face carieră în poezia

contemporană”. Viziunea mitică este proprie și “Stampelor” selectate în antologie, cu ecouri din creația similară a scriitorilor B. Fundoianu, Ion Pillat, Lucian Blaga ori Al. Philippide. Vorbitorul, în continuare, apreciază poezia erotică prezentă în volum: “Cîtînd-o, m-am îmbogățit, poezia erotică este cea mai dificilă, poți să ai muzicalitate și metaforă, dar fără trăire nu poți reuși. N.P. Vrânceanu reușește să fie emoționant în versuri de o subtilă muzicalitate bazată pe rima ori pe ritmul interior al rostirii poetice ca în *Iar noi, uimiți, Hanul iubirii, Scrisoare pentru Isolda, Poemă, Iarnă în fereastră, Pe pajiștea verde*. În cadrul discuțiilor ce au urmat au vorbit Ștefan Benedict, care a subliniat religiozitatea sculptorului C. Brâncuși, Garabet Salgian, atrăgând atenția asupra picturalității imaginii poetice, Alex Amalia Călin, subliniind elemente stilistice specifice autorului.

În încheiere, N.P. Vrânceanu, a mulțumit pentru aprecierile deosebit de favorabile cu care a fost primită cartea sa, menționând, după un dicton latin, “Cărțile au soarta lor”, că ele sunt precum copiii noștri cărora le dăm viață și, când credem că sunt destul de puternici, îi lăsăm să intre în viață, să își arate calitățile și imperfecțiunile prin care își afirmă individualitatea. Cărțile se supun în timp judecății publice și numai timpul măsurat în generații de cititori le poate evalua ori mări calitatea.

Autorul mulțumește încă o dată celor prezenți și Cenuclului “Mihai Eminescu” de la New York în care și-a definit propria formare ca scriitor, adăugând că la această formare a contribuit și revista *Lumină Lină* care i-a oferit cu generozitate spațiu publicistic.

GHEORGHE BREHUESCU

Un scriitor sibian la New York

Este deja binecunoscut faptul că Cenuclul literar „M. Eminescu” din New York s-a constituit într-un fel de pod literar peste ocean, legând diaspora română din această parte de lume cu țara mamă. În spiritul acestei tradiții, vineri 31 Mai 2013, oaspetele din țară în Cenuclul New York-ez a fost (pentru a doua oară într-un interval de zece ani) scriitorul și cercetătorul Vasile Rusu din Sibiu. Volumul lansat, *Noica și Eminescu*, a fost publicat de Editura „Alma Mater” a Universității cu același nume din Sibiu, în 2013.

Prezentatorii cărții au fost scriitorii Th. Damian și M.N.Rusu, Dr. Napoleon Săvescu și ziaristul Grigore Culian. Aceștia, în timpul analizei volumului, au pus o serie de întrebări autorului, așa încât, atunci când acesta a luat cuvîntul, o oferit foarte multe informații legate de cercetarea sa, de organizarea materialului, de prietenia cu eminescologul D. Vatamaniuc, și multe altele. Seara a devenit cu atât mai interesantă cu cât unii dintre cei prezenți au adresat invitatului noi întrebări la care acesta a răspuns cu lux de amănunte, astfel că în final impresia generală a fost că ne aflăm nu la o întrunire de cenuclu ci la un fel de masă rotundă, un seminar unde o anumită temă este dezbătută în amănunt și în profunzime.

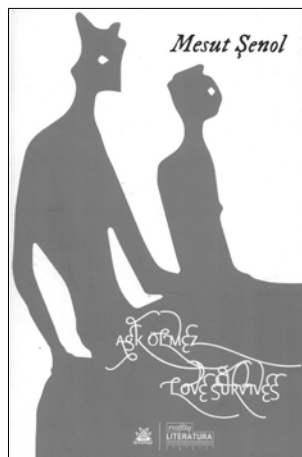
A urmat obișnuita recepție, când autorul a oferit autografe și a continuat să se întrețină cu publicul.

Mesut Şenol's poetry is like a wave that brings the bottle with good news. We don't know who threw it in the ocean and when, just like the metaphysical character of Şenol's main themes, but what is important is that it brings good news. This is what we find in this recent poetry book, *Love Survives* (bilingual: Turkish and English, published by Artshop and Rosetta Literatura, Ankara / Istanbul, 2013, 112 pp.) which offers the reader a lesson of optimism and engagement with life.

The poet argues in his book that love prevails, that it should be placed in the top of one's hierarchy of values, and consequently confidence, courage and a positive look on our existence are the virtues that will give real meaning to one's life.

This is a book that brings light and joy in its reader's soul.

Th.D.

Părintele Prof. univ. Dr. Alexandru Stănciulescu-Bârda, neobositul cercetător, scriitor, editor şi istoric a publicat recent un alt volum-monument, *Studii şi documente privind Istoria României*, vol III, *Banatul* (Ed. Sitech, Craiova, 2013, 614 pp.).

Cum citim în "Cuvântul înainte" al autorului, lucrarea prezintă texte integrale şi rezumate ale celor mai semnificative documente arhivistice privind istoria Banatului începând cu anul 1783 şi mergând până în 1886. Un binevenit glosar şi un indice de nume, instrumente de lucru absolut necesare pentru facilitarea folosirii volumului, încheie această remarcabilă antrepriză academică.

Un tezaur de informaţii şi un admirabil efort pus în slujba Bisericii şi a neamului. Felicitări autorului.

Th.D.

❖ Pe data de 24 Aprilie 2013 Institutul Cultural Român din New York (Director Dr. Doina Uricariu) a organizat o seară dedicată lui Nichita Stănescu. Au vorbit Doina Uricariu, criticul și istoricul literar M.N.Rusu și scriitorul Nicolae Petre Vrânceanu, din Craiova.

❖ Duminică 28 Aprilie 2013 Institutul Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă și Biserica “Sf. Ap. Petru și Pavel” din New York au sărbătorit 20 de ani de la înființare. Sf. Slujbă a fost oficiată de un sobor de preoți (Pr. Prof. Dr. Theodor Damian, paroh, Pr. Ioan Radu, Pr. Marius Dumitrescu, Pr. Ionuț Preda, Pr. C-tin Preoteasa, Pr. Dr. George Șchiop) în prezența unui mare număr de credincioși. La slujba și programul festiv ce a urmat a participat și Consulul general al României la New York, Excelența Sa D-l Marian Pârjol.

La sfârșitul slujbei Pr. Th. Damian a primit de la Dr. Napoleon Săvescu (președintele Consiliului parohial) și de la D-na Elena Burchea (președinta Comitetului parohial) în numele parohiei, o placă aniversară de merit. La rândul său, Pr. paroh, cu binecuvântarea I.P.S. Arhiepiscop Dr. Nicolae Condrea, a înmănat D-nei Mihaela Stan Crucea patriarhală pentru laici, pentru contribuția sa (și a familiei sale) majoră la menținerea și administrarea Bisericii.

În sala socială a urmat programul festiv unde Pr. Th. Damian a prezentat raportul anual de activitate pe plan liturgic, spiritual, catehetic, pastoral, ecumenic, cultural, academic și administrativ, iar D-l Mircea Ralee a prezentat raportul financiar.

Mai mulți membri ai comunității, acum prezenți, au luat cuvântul astfel: Pr. Dr. George Șchiop, Dr. Napoleon Săvescu, D-nii Vasile Bădăluță, Grigore Culian, M.N. Rusu, Cristian Pascu, Doru Tsaganea, Ion Radu și D-nele Lucia Columb, Ileana Ghiculescu, Mihaela Stan, Mariana Terra și Lia Lungu.

Demnă de remarcat a fost și expoziția Galeriei de artă “Spiritus”, a Institutului nostru, organizată de directorul acesteia, artista Viorica Colpacci.

Tinerii Ana Constantin, Denya Coman și Alex Orza au interpretat câteva piese vocal și la vioară. (Pentru mai multe detalii a se vedea reportajul D-nei Mariana Terra în *Romanian Journal*, Nr. 721, 1 Mai 2013, New York, pp. 17 și 30).

❖ Între 9 - 12 Mai 2013 a avut loc la Universitatea de Vest din Kalamazoo, Michigan cel de-al 48-lea Congres Internațional de Studii Medievale. Institutul Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă din New York a organizat în cadrul congresului două sesiuni, astfel:

Session 357 - Asia Minor and South Eastern Europe: Spirituality and Identity: In Honor of George Alexe

Organizer: Theodor Damian, Metropolitan College of New York
Presider: Alice Isabella Sullivan, Univ. of Michigan–Ann Arbor
The Art of Communication in Gregory of Nazianzus's Poetry -
Theodor Damian

The Liturgical and Biblical Eschatology of Saint Maximos the Confessor - Andreas Andreopoulos, Univ. of Winchester, United Kingdom

Nilus of Ancyra: The Ascetic behind the Legend - Clair McPherson, General Theological Seminary/Fordham Univ., New York.

Session 443 - Romanian Medievalia: The Center with No Periphery: In Memory of Lucian Rosu

Organizer: Theodor Damian, Metropolitan College of New York

Presider: Theodor Damian

Dacian History as Reflected in Romanian and European Heritage
- Napoleon Savescu, Dacia Revival International Society, New York

Western-Byzantine Hybridity in the Ecclesiastical Architecture of Northern Moldavia - Alice Isabella Sullivan, Univ. of Michigan, Ann Arbor.

❖ În ziua de 17 Mai 2013 Institutul Cultural Român din New York (Director Dr. Doina Uricariu) a organizat expoziția de costume naționale românești intitulată “La Blouse Roumaine: De la Costumul popular românesc la arta lui Henri Matisse”. Costumele expuse au provenit din colecția particulară a Ing. Cristian F. Pascu, președintele societății româno-americeane “Dorul” (înființată în 1903). Au vorbit cu această ocazie Dr. Doina Uricariu, Prof. univ. Dr. Theodor Damian, Dr. Eduard Andrei, artist plastic și critic de artă și Ing. Cristian F. Pascu (Pentru detalii a se vedea reportajul semnat de Mariana Terra în *Romanian Journal*, Nr. 723, 29 Mai 2013, New York, pp. 16-17).

❖ Vineri 24 Mai 2013 în Cenaclul literar “M. Eminescu” din New York a fost lansat volumul de poezie (antologie) *Dureri amurguite* de Alex Amalia Călin. Au vorbit scriitorii Th. Damian, M.N.Rusu și Mircea Săndulescu, Prof. Valentina Ciaprazi, Mariana Terra, și, desigur, autoarea. A mai luat cuvântul Prof. Vasile Rusu din Sibiu. (Pentru detalii a se vedea reportajul semnat de Mariana Terra în *Romanian Journal*, Nr. 723, 29 Mai 2013, New York, p. 18).

❖ Duminică 26 Mai la Biserica noastră s-au serbat (cu o amânare de două săptămâni) trei evenimente deosebite: Ziua Mamei după tradiția americană, Ziua Independenței de stat a României și Ziua Monarhiei. După Sf. Slujbă, în sala socială a Bisericii Pr. Th. Damian a vorbit despre cele trei evenimente, urmat de Prof. univ. Dr. Doru Tsaganea și criticul și istoricul literar M.N. Rusu. A avut loc un recital de poezie din clasici și contemporani români (Eminescu, Goga, Coșbuc, Bolintineanu, Nichita Stănescu, Grigore Vieru) susținut de Maria Ralee, Lia Lungu, M.N. Rusu și Mariana Terra, Ștefan Benedict. Valentina Ciaprazi și Alex Amalia Călin,

membre ale Cenaclului “M. Eminescu” au recitat din propria creație. Maria Ralee a citit două poeme dedicate mamei din poezia lui Th. Damian.

Scriitoarea Adina Dabija din New York a citit fragmente de proza și poezia sa și a făcut o colectă pentru niște copii nevoiași (orfani) din România. Pr. Th.Damian și cântărețul Constantin Condurache au interpretat piesa *Mama* de Ioan D. Chirescu și alte cântece dedicate mamei.

Programul muzical a fost susținut de artiștii Lăcrămioara Răileanu, Lia Lungu și Marius Dumitrescu.

La masa festivă a serii domnii au servit la bucătărie și la masă, iar doamnele au fost servite. (Pentru detalii a se vedea reportajul semnat de Mariana Terra în *Romanian Journal* Nr. 723, 29 Mai 2013, New York, p. 18).

❖ Luni 27 Mai 2013 a avut loc la cimitirul Cypress Hills din Ridgewood, New York, ceremonia de pomenire a morților îngropați în lotul românesc al Societății “Dorul” (înființată în 1903, președinte actual Ing. Cristian F. Pascu). Au slujit preoții Theodor Damian și Ioan Radu. Intre cei prezenți s-a numărat și Pr. Mircea Dobre.

❖ Vineri 31 Mai în Cenaclul nostru a fost lansat volumul *Noica și Eminescu* de Vasile Rusu din Sibiu. Au vorbit Theodor Damian, M.N. Rusu, Napoleon Săvescu și Grigore Culian.

ANUNȚURI

Biserica noastră: **St. George Episcopal Church in Astoria, pe 27 Ave cu 14 Street** (lângă East River). Slujbele duminicale (Sf. Liturghie) au loc la ora 1:30 PM. Mijloace de transport: Metrou N și W până la stația Astoria Boulevard; bus Q18, Q102 și Q103.

Programele de **Studiu Biblic** și ale **Cenaclului literar “Mihai Eminescu”** se vor desfășura după următorul orar:

Studiul Biblic (sunați pentru înscriere la 718-626-6013)

Cenaclul literar: Vinerea la fiecare două săptămâni. Pentru detalii sunați la 718-626-6013, sau vizitați www.romanian-institute-ny.org.

ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ ÎN AMERICA ȘI CANADA
THE ROMANIAN ORTHODOX ARCHDIOCESE IN AMERICA AND CANADA
5410 N. Newland Ave.
Chicago, IL 60656

Most Reverend Dr. Nicolae Condrea, Archbishop

tel.: (773)774-1677; fax: (773)774-1805; e-mail: archnicolae@aol.com

**Please, support the Cathedral and the new
Romanian Archdiocesan Center**

Această revistă a fost tipărită cu sprijinul Guvernului României
– Departamentul pentru Românii de Pretutindeni” (www.dprp.gov.ro).
Conținutul acestei reviste nu reprezintă poziția oficială a
Departamentului pentru Românii de Pretutindeni.

